

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« – KRANJ

5

LETNIK III.

1957

ISKRA

glasilo delovnega
kolektiva
tovarne elektrotehničnih
in finomehaničnih
izdelkov

»Iskra« Kranj

1957

št. 5

junij

Izdaja:

Upravni odbor

Ureja:

Uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Tone Dovjak

Zlato polje, Kranj

Naslov uredništva:

Tovarna »Iskra«

Gorenja Sava 6

telefon 231

(interna 425)

Naslovna slika:

Murovec Janez

čebelica

Klišerje izdelala:

klišarna »Gorenjski tisk«

Kranj

Tisk:

»Gorenjski tisk«

Kranj

Naklada:

2900 izvodov

VSEBINA

- Pred kongresom delavskih svetov
- Sestav novega delavskega sveta
- I. seja upravnega odbora
- I. zasedanje delavskega sveta — -ec
- Vtisi iz prakse v Grenoblu — Vinko Majcen
- II. zasedanje delavskega sveta — -ka
- Naš prvi izlet — Iver
- Kulturno življenje v IKŠ Iskra v Kranju — M. Ž.
- Ob obletnici smrti Otona Župančiča — I. Sl.
- Novi sistemi in njih uvedba v naših kinematografih
M. Vertačnik
- Klub mladih proizvajalcev je obiskal Koroško —
Rudi Kolman
- Zanimivosti
- Opis delovnih mest je v teku — Kry
- Zanimivosti
- Nov način materialnega poslovanja in njegove pred-
nosti — M. J.
- Odgovor na anketo — Rado Kokalj
- Vesti sindikalne podružnice
- Zanimivosti
- Električni instrumentarij — SiS
- DPD »Svoboda« v sezoni 1956/57 — M. Š.
- Troboj gorenjske mladine — Jože Erlah
- Žena in šport (nadaljevanje) — Bogdan Napokoj
- Žena doma in v podjetju — Miša M.
- Odplula je z ladjo »Del Rosso Ferale« — Brigita K.
- Spomladanski velesejem Zagreb 1957 — Sg.
- Izobrazba — pot k napredku — Kry
- Zanimivosti
- HTZ v podjetju (nadaljevanje) — Dr. Ivan Vidmar
- Tradicionalni šahovski dvoboj Litostroj : Iskra —
Vinko Šorli

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV

Po sedmih letih ustvarjanja širokih osnov delavskega upravljanja bo letos prvi kongres delavskih svetov, ki bo sumiral rezultate sedemletnih prizadevanj delovnih kolektivov za zgraditev samoupravnega sistema v našem družbenem in gospodarskem življenju. Ta pomembni dogodek vsekakor spada med tiste, za katere vlada ne samo med našimi delovnimi ljudmi, temveč tudi v svetu, veliko zanimanje. Naše oblike družbenega in delavskega samoupravljanja niso stvar samo našega, jugoslovankega delavskega razreda, pač pa po svojem bistvu predstavljajo sistem novih, pravih socialističnih odnosov, ki delovnega človeka postavljajo v vlogo neposrednega upravljalca. Izkušnje, ki smo jih pri nas dosegli v teh sedmih letih, so velikega pomena, ne samo za naš bodoči razvoj v tej smeri, temveč predstavljajo zanimivo snov za proučevanje ne samo za nas, pač pa tudi za mnoge napredne ljudi iz drugih držav. To nam potrjujejo številni obiski raznih delegacij iz različnih delov sveta, ki prihajajo v našo državo z namenom, da se seznanijo z našimi dosežki na področju družbenega in delavskega samoupravljanja.

V našem podjetju je delavsko samoupravljanje v svojem razvoju napravilo precejšen korak. Med prvimi zasedanji pred sedmimi leti in med sedanjimi zasedanji delavskega sveta je precejšnja kvaliteta razlika, ki rezultira iz dosežene razvojne stopnje delavskega upravljanja v našem podjetju. Od obravnavanja cele vrste drobnih, tehnično administrativnih vprašanj smo v zadnjem času začeli razpravljati o splošnih in osnovnih vprašanjih s področja gospodarjenja v podjetju. To pomembno dejstvo izhaja iz nenehnega izpopolnjevanja funkcije organov delavskega samoupravljanja, ki je v zakonu o delavskem upravljanju jasno določena, vendar je v praksi izpolnjevanje funkcije upravljanja podjetja vezano v veliki meri na odnose v podjetju, stremljenje in aktivno hotenje, da delavski svet postane v pravem smislu besede organ, ki upravlja podjetje in odreja njegovo gospodarsko dejavnost.

Ne želimo reči, da smo mi v tem že popolnoma uspeli, vendar nam delo v teh preteklih letih dokazuje, da postajamo zrelejši, da se s pridobivanjem izkušenj otresamo nepravilnih, včasih zelo ozkih pojmovanj in končno, v teh letih smo si pridobili določeno mero znanja, ki je predpogoj za uspešno upravljanje podjetja. Skušamo in še skušamo doseči polno uveljavitev organov samoupravljanja in preiti z včasih še formalnega reševanja stvari h koristnim razpravam in analizam splošne gospodarske dejavnosti.

O tem delavski svet že razpravlja, vendar bi se morali s tem ukvarjati bolj vsestransko. Nenehno bi morali zasledovati ekonomske pokazatelje in rezultate naše gospodarske dejavnosti in na tej osnovi bolj načrtno kot do sedaj določati načelne smernice naši proizvodni in komercialni dejavnosti. Včasih se nam zgodi, da nekatere stvari rešujemo še formalno, deloma vsled tega, ker se delavski svet postavlja pred dejstvo in mu ne preostaja drugega kot potrditi že izvedeno, a deloma stvari mnogokrat tudi premalo poznamo, da bi jih temeljito analizirali. To vsekakor ni pozitivno, kajti po eni strani še obstajajo, čeprav v manjši meri kot doslej, znaki podcenjevanja organov samoupravljanja, po drugi strani pa prihajamo do zaključka, da nam je zelo potrebno znanje, če hočemo razpravljati o stvareh, o katerih bi morali odločiti.

IZOBRAŽEVANJE članov delavskega sveta in upravnega odbora ima prav zaradi tega velik pomen. Razprave na zasedanjih nam dokazujejo, da ljudje s širšo izobrazbo bolj sproščeno in samozavestno razpravljajo, dočim pri mnogih obstaja še bojazen pred razpravo, ker menijo, da stvari dovolj ne poznajo. Taki pojavi so več ali manj očitni pri razpravah o gospodarskem planu podjetja, o novih investicijah, pri sklepanju o zaključnem računu podjetja in slično. Ta vprašanja so v svoji zapletenosti čestokrat težje razumljiva, posebno še, če niso podana v enostavni obliki. Naši vodilni ljudje v podjetju bi to morali upoštevati. Ne gre tu za pretirano poenostavljanje, pač pa za način posredovanja problema, ki mora biti pred organe delavskega upravljanja razumljivo in jasno postavljen. V zadnjem času se te

stvari posredujejo na bolj prikladen način, vendar bi nekatere stvari v pogledu posredovanja snovi za obdelavo članom delavskega sveta in upravnega odbora lahko še izboljšali.

V preteklih letih smo skušali v delo samoupravnih organov vnesti več sistematičnosti in razviti z različnimi komisijami pri delavskem svetu večjo aktivnost pri obravnavanju vprašanj. To nam je deloma uspelo. V komisije je bilo pritegnjeno večje število članov DS, ki so se podrobno seznanjali z vprašanji, katera je obravnaval delavski svet. Pojavljala pa se je vrsta težav, predvsem zaradi izdelave obrazložitve snovi, ki je bila na dnevnem redu zasedanja, tako da je komisije niso mogle pravočasno proučiti. Smatramo pa, da je delo komisij imelo pozitiven značaj in bomo v prihodnje morali tak način dela še izpopolniti. V razpravljanje o aktualnih tovarniških problemih bomo morali pritegniti čim večje število članov kolektiva. Pri tem pa ima pomembno vlogo naša sindikalna podružnica, ki bi morala postati vez med organi samoupravljanja in delovnim kolektivom. Že lansko leto smo pričeli organizirati sestanke, kjer so članom kolektiva poročali člani delavskega sveta. Toda to pri nas še ni postalo sistem, prav tako kot množični sestanki pred zasedanji še niso postali sestavni del priprav na zasedanje delavskega sveta.

Doseči moramo, da bodo člani kolektiva razpravljali o vprašanjih, ki so na dnevnem redu že pred zasedanjem, ker takrat je čas, da se formirajo stališča in dajejo predlogi. Prav v tem pa bi moral sodelovati celoten delovni kolektiv in ne samo posamezniki. Pri naših ljudeh je treba vzbuditi zanimanje za delo organov samoupravljanja. To pa bomo dosegli samo z našim aktivnim delom v korist podjetja, skupnosti in slehernega posameznika. Včasih pozabljamo, da v naših rokah leži marsikatera odločitev, pozabljamo, da mnoge stvari še niso tako urejene kot bi morale biti in na koncu, ne zavedamo se vedno tiste vloge, ki jo imajo organi delavskega upravljanja v podjetju, o kateri včasih tako radi govorimo.

Vse to pa je potrebno reševati v praksi, na konkretnih primerih. Če ocenjujemo delo naših organov upravljanja, lahko ugotovimo, da v tem pogledu le napredujemo. Danes stvari že lahko presojava z določenimi izkušnjami, posebno še tisti, ki aktivno delajo v organih samoupravljanja že daljši čas. Pogoji, v katerih se je razvijalo naše delavsko upravljanje so nas marsikaj naučili, kajti s temi novimi odnosi smo se razvijali in rasli tudi mi. V množici problemov, ki jih vsebuje sleherni proizvodna dejavnost, smo začeli iskati tiste, ki vplivajo na gospodarski razvoj podjetja kot celote.

Prav v obravnavanju teh vprašanj pa mora priti do izraza uspešno delo organov delavskega upravljanja, ki vodi k njihovi dokončni uveljavitvi. Predpogoj za to pa so dobri odnosi v podjetju, ki ne smejo sloneti na podcenjevanju, nerazumevanju in nezaupljivosti. Stremeti moramo za tem, da iz dneva v dan postajamo čvrstejši, monolitnejši delovni kolektiv, kjer bo cenjena koristna beseda delovnega človeka. V teh stremljenjih v podjetju dosegamo za dovoljive rezultate in prav je, da nenehno utrjujemo medsebojno zaupanje. Skrb za delovnega človeka nam mora postati poglobitveni smoter in vsa dejavnost, ne samo organov delavskega samoupravljanja, temveč tudi ostalih organizacij v podjetju, se mora odvijati v tej smeri. Skrb za delovnega človeka ne sme biti samo fraza, temveč temelj naših medsebojnih odnosov.

Odgovornost in naloge, ki se postavljajo pred organe delavskega samoupravljanja, za gospodarjenje v podjetju, so vedno večje. V perspektivi pa se predvideva tudi razširitev pooblastil samoupravnih organov, ki bodo slonele na večji materialni osnovi. To je vsekakor pozitivno in velik doprinos k utrjevanju našega samoupravnega sistema.

Prvi kongres delavskih svetov pa je prav zaradi tega tudi tako pomemben. Na osnovi dosedanjih izkušenj in dosežkov v procesu utrjevanja samoupravnega sistema bodo na kongresu delavskih svetov podane smernice nadaljnjega razvoja našega delavskega samoupravljanja.

Prvi kongres se vrši v času, ko podzemamo mere za razširitev materialne podlage in drugih pogojev za čim uspešnejše poslovanje samoupravnih organov v podjetjih. Novi predpisi o delitvi dohodka gospodarskih organizacij nudijo podjetjem možnost ustvariti večjo materialno osnovo in večjo samostojnost. Dohodek podjetja bo v bodoče bolj odvisen od uspešnega poslovanja podjetja, s čemer se povečuje odgovornost delovnih kolektivov za boljše organizacijo in višjo storilnost dela. V tem pa bo imelo odločilno vlogo uspešno delo samoupravnih organov, ki bodo morali še bolj sistematično kot doslej razpravljati in iskati oblike in način uspešnega gospodarjenja.

Sestav novega delavskega sveta

V delavski svet je naš kolektiv na volitvah dne 18. aprila 1957 izvolil naslednjih 85 članov:

I. Volišče:

1. Janez Brezar
2. Jože Stare
3. Julij Novljan
4. Jože Pavlič
5. Franc Brolih
6. Stane Pipan
7. Janko Košir
8. Franc Muraža
9. Ludvik Veber
10. Cveto Mikič
11. Vinko Lapajna
12. Milenko Stamenkovič

II. Volišče:

1. Maks Dolenc
2. Alojz ing. Grčar
3. Pavle Rink
4. Marjan Slatnar
5. Franc Slabe
6. Ivan Kavčič
7. Avgust Pečar
8. Martin Anžič
9. Janez Kejžar
10. Miha Molan
11. Franc Žepič
12. Edo Mikič
13. Svetozar Krstič

III. Volišče:

1. Stane Mihalič
2. Janko Fajfar
3. Janez Gros
4. Vlado Pogačnik
5. Viktor Košir
6. Egidij Grahek

IV. Volišče:

1. Aco Čerče
2. Mirko ing. Bedekovič
3. Jože Snedic
4. Boris Stare
5. Alojz Kolenc
6. Anka Fern
7. Jovo Damjanovič

V. Volišče:

1. Jože Eržen
2. Vinko Šarabon
3. Bogomir Zubič
4. Ivan Benegalija
5. Martina Slabe
6. Rado Dukič
7. Jože Erlah
8. Jože Povše
9. Angelca Martelanc
10. Anton Seljak
11. Mimi Ravnikar

12. Jože Puklovec
13. Terezija Pernuš
14. Cilka Zavrl

VI. Volišče:

1. Mateja ing. Šmalc
2. Stane Bajželj
3. Miha Podgoršek
4. Jože Kuralt
5. Franc Orel
6. Anton Čuda
7. Anton Štefe

VII. Volišče:

1. Franc Ahačič
2. Stane Kovač
3. Jože Fende

VIII. Volišče:

1. Križnar Mirko
2. Janez Drašler
3. Stanka Planinšek
4. Boris Kryštufek
5. Marjan Brezar
6. Andrej Krajšek

IX. Volišče:

1. Franc ing. Vršnak
2. Viki Kosec
3. Branko Komac
4. Danilo ing. Dolgan
5. Marjan Kristan
6. Nika Sedej
7. Stojan Oblak

X. Volišče:

1. Franc Mušič
2. Janez Debelak
3. Franc Naglič
4. Franc Jenko
5. Vinko Marolt
6. Ciril Omahen

XI. Volišče:

1. Rudi Furlan
2. Albin ing. Peljhan
3. Vinko Janežič

XII. Volišče:

1. Rudi Drol

I. seja upravnega odbora

Dne 8. maja je imel novi Upravni odbor svojo prvo sejo. Tov. Kryštufek Pavel, ki je predsedoval Upravnemu odboru v minuli mandatni dobi, je podal poročilo o gospodarski situaciji v podjetju in o dejavnosti starega Upravnega odbora. V poročilu so bili podani zadovoljivi uspehi podjetja v lanskem letu.

Nov Upravni odbor je bil s tem seznanjen o gospodarski situaciji v podjetju in je prevzel svoje dolžnosti.

Upravni odbor je volil tudi predsednika. Izvoljen je bil tov. Jože Benčič, dosedanji predsednik sindikalne podružnice.

I. zasedanje delavskega sveta

Na prvem zasedanju novoizvoljenega delavskega sveta so bile na dnevnem redu volitve predsednika delavskega sveta in novega Upravnega odbora.

Za predsednika delavskega sveta je bil soglasno izvoljen tov. Anton Seljak, ki je delavskemu svetu predsedoval tudi v lanskem letu.

Na zasedanju je bil podan tudi predlog za člane Upravnega odbora in njihove namestnike. Izvoljeni so bili naslednji tovariši:

Člani:	Namestniki:
Jože Benčič	Aco Čerče
Danilo ing. Dolgan	Leopold Mrak
Boris Kryštufek	Stojan Oblak
Martina Slabe	Iva Vidic
Mirko Križnar	Matko Miklavčič
Jože Mokorel	Cilka Zavrl
Vinko Plešec	Jože Ravnik
Janez Brezar	Edo Mikič
Viktor Košir	Boris Stare
Jože Pavlič	Franc Maček

Novoizvoljenemu Upravnemu odboru želimo obilo uspeha.

-ec

VTISI IZ PRAKSE V GRENOBLU

Kratko slovo na ljubljanski postaji in že sem sedel v Orient-expressu. Bil sem na poti skozi severno Italijo v Grenoble v Franciji. Kako naj bi popisal občutke, ki so mi jih vzbujali spomini na vojna leta. Monotono je brzel vlak s hitrostjo 100 km na uro skozi padsko nižino. Vsak trenutek sem bil bliže cilju — Grenoblu, to je tistemu Grenoblu, ki je pustil med vojno svoj pečat globoko v mojem spominu. Kolikorati v povojnih letih sem si zaželel, da bi še enkrat videl kraje, ki so mi vzeli del mojih najlepših let, ki so mi zrahljali živce in ki bi me stali skoraj življenje. Želja se mi je izpolnila.

Grenoble! Zdaj sem tu. Strmim od začudenja. To ni več tisto tiho, skromno alpsko mesto, kakršno sem imel v spominu. Novo zidane palače in stanovanjski bloki so vidno spremenili mestu staro lice. Čudim se nepretrganin kolonam avtomobilov in splošnemu cestnemu prometu. Pridružil sem se reki pešcev, iskajoč svoje stanovanje. S težavo sem prečkal ulice, kajti le s pomočjo semaforjev in pro-

metnikov, ki urejajo promet se posreči pešcu sredi hrupnega vrveža motornih vozil in koles dobiti prosto pot.

To je glavno mesto alpske pokrajine Isere s približno 150.000 prebivalci, center francoskega alpskega turizma. Ima krasno lego ob vznožju Alp. Znano je po starih arhitekturah, svoji čistoči in krasno urejenih parkih. Najznamenitejši je Alpski park z utrdbo Bastille, kamor pelje žičnica. Prav tako vodijo žičnice na alpske postojanke s smučišči. Vse te krasote privabljajo mnogo tujcev. Številni lepo urejeni hoteli skrbijo za njihovo udobje, katerega v svojih valutah drago plačajo. Po ulicah srečujem ljudi vseh narodnosti, iz vseh delov sveta. Mnogo je Arabcev in črncev. Tujci, ki jih privablja turizem, da trošijo tu svoj kapital, uživajo največje razkošje in udobje. Na drugi strani pa so tu tujci, ki jih privablja delo, da si služijo svoj skromni zaslužek.

Zelo priljubljen pri Francozih je pasji in mačji rod. Na vseh krajih srečuješ elegantne dame in gospode, ki vodijo na vrvi svojega skrbno negovanega psička. Pa kaj, bilo je pač pozimi in tudi psičke je zelo zeblo, zato so bili oblečeni in obuti.

Mesto ni privlačno samo s svojimi krasotami, ampak tudi s svojimi številnimi kulturnimi spomeniki. Slovi po svojih znamenitih muzejih, biblioteki s 300.000 knjigami in visokimi šolami z raznimi instituti, kjer se šolajo študentje raznih narodnosti. Grenoble je industrijsko mesto. Najbolj razvita je strojna, elektro in kemijska industrija. Tu je ena največjih tovarn v Franciji za izdelavo vsakovrstnih električnih naprav, Merlin-Gerin, kjer sem praktical. Sestoji se iz osmih velikih objektov, od katerih je vsak samostojna tovarna. To je tovarna vseh vrst stikal visoke in nizke napetosti, transformatorjev, raznih kontaktov in magnetnih relejev, vseh električnih naprav za elektrifikacijo rudnikov, železnic, ladij, tovarn, in elektrarn.

Tovarna ima okrog 4000 delavcev in uslužbencev z naslednjimi kvalifikacijami: 300 inženirjev, 250 risarjev, 550 tehnikov in mojstrov, 400 uslužbencev, 2500 delavcev; od teh 1300 kvalificiranih. Tovarna ima svojo industrijsko šolo, ki traja štiri leta. Ima tudi svojo restavracijo, kjer strežejo s celodnevno prehrano po znižanih cenah. Za zabavo zaposlenih skrbi lastni kino, kopališče in športno igrišče, knjižnice in lastni koncert. Svoj dopust lahko preživijo v lastnem planinskem domu ali pa v kolonijah pri morju, vse po znižanih cenah. Po vseh večjih oddelkih so nameščeni avtomati, kjer si za 20 frankov delavci lahko postrežejo s kavo, limonado ali mlekom. Čistoči, zdravju in higieni posvečajo posebno skrb. Imajo lastne kopalnice in svojo zdravniško ambulanto z lastnim rentgenom in laboratorijem. Kljub obveznemu, rednemu plačevanju socialnega zavarovanja plačajo za vsak pregled 1000 frankov, za vsa zdravila pa 20% od vrednosti. Upokojujejo se šele s 60 leti ženske, moški pa s 65 leti starosti. Posebno pozornost pola-

gajo na zaščitna sredstva pri strojih. Tako imajo delavci pri stiskalnicah in rezalnih strojih pritrjene roke s posebnimi vezmi na varovalno napravo na stroju, ki jim pri stiskanju ali rezanju avtomatično odmika roke od rezila. Na strojih, ki so iz kakršnega koli razloga zdravju škodljivi so napisi: Delo osebam izpod 20 let prepovedano! Omenim naj še to, da je delovni čas celodnevni, dopoldne in popoldne in to za delavce po 10 ur, za uslužbence po 8 ur dnevno. Sobota je dela prost dan. Če jih delo priganja, delajo tudi ta dan s 50% nadurami.

Sedaj pa še nekaj besed o organizaciji dela v tej tovarni. Tovarna Merlin-Gerin sestoji iz osmih velikih objektov, od katerih je vsak za sebe samostojna tovarna. To so:

Tovarna A — glavna produkcija, montaže, laboratorij, uprava tovarne s celotno administracijo.

Tovarna B — izdelava vseh vrst transformatorjev, stikalnih plošč za nadzor in merjenje.

Tovarna C — mizarna, šola, personalne informacije, produkcija in montaža za manjše serije, orodjarna.

Tovarna D — ključavničarstvo in kotlarstvo.

Tovarna E — porcelanarstvo (izolacija).

Tovarna F — livarna.

Tovarna G — izdelava kontaktov, relejev, stikal, stikalnih plošč.

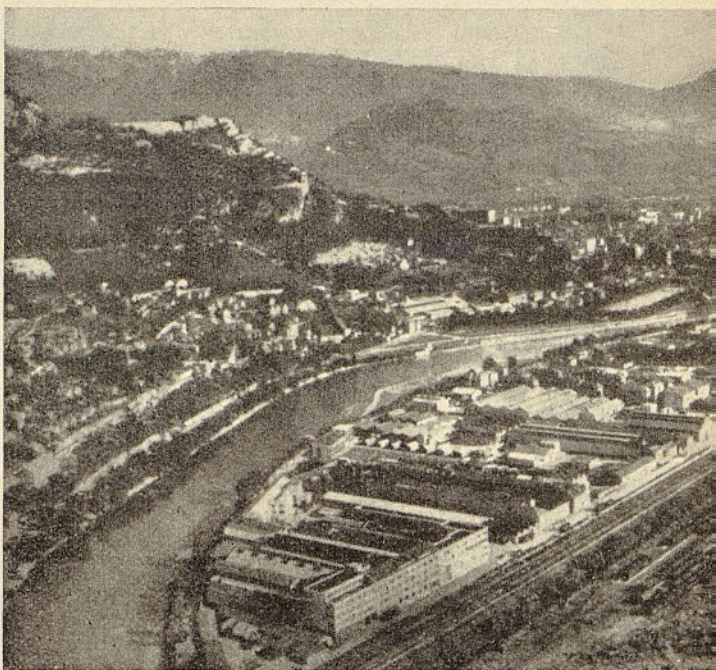
Tovarna H — izdelava materiala za potrebe elektronike.

Vsaka od navedenih tovarn ima svoje tehnično vodstvo, le upravno in administrativno vodstvo je v prvi (A) tovarni. Po svojih objektih imajo poleg starejših tudi najmodernejše stroje. Zelo stremijo za tem, da delo čim popolneje organizirajo, da ga poenostavijo in kar najbolj avtomatizirajo. Kot pri nas je njihova produkcija razdeljena po strojnih skupinah, ki izdelujejo določene serijske komade.

Vsi delavci so plačani po strojnih skupinah po povprečnem učinku svoje grupe in ne po normi posameznega delovnega mesta. Tudi kontrola je plačana po delovnem učinku svoje grupe. Grupe štejejo do 8 delavcev z enim predelavcem. Sicer pa je organizacija vodstva po oddelkih enaka naši. V galvaniki in lakirnicah imajo montirana posebna električna dvigala za prekladanje in odvažanje zabojev z materialom. Ventilacijske naprave niso stropne, ampak talne. V navijalnici je organizacija dela enaka naši, razlika je le v tem, da imajo tudi za povijanje raznih tuljav posebne Micafil stroje. V impregnacijskem oddelku impregnirajo vsa navitja pod vacuumom. Večje komade sušijo v pečeh, ki so potom krožnih cevi ogrevane z vročim zrakom

V montažah so večinoma starejši, izkušeni delavci. Tamkajšnje montaže se razlikujejo od naših v tem, da imajo v njih nameščene razne stroje, ki so potrebni pri sestavljanju različnih komadov. Za sestavljanje artiklov ne uporabljajo orodij, kot n. pr.: izvijače, ključke, vrtalne stroje itd., na električni pogon, temveč na pogon s stisnjenim zrakom.

In kakšen je postopek pri uvedbi novega artikla? Delovni nalog izda glavna uprava. V glavni konstrukciji se nato izdelajo vsi potrebni načrti. V to-

Grenoble

varni C na podlagi teh izdelajo vsa produkcijska in montažna orodja. V laboratoriju izvrše celoten preskus prototipa novo uvedenega izdelka in šele po skupnem študiju konstrukcije, poskusne serije in laboratorija se izdajo dokončni delovni predpisi za serijsko proizvodnjo. Ko so vse predprave končane, seznanijo mojstre panog s celotnim delovnim procesom že pri poskusni seriji, da si na ta način pravočasno naberejo vse potrebne izkušnje za serijsko proizvodnjo. V posebnih večernih tečajih pa seznanijo o celotnem delovnem procesu novega artikla tudi ostale delavce in uslužbence.

Čas moje prakse je hitro potekel in spet sem se znašel v kupeju vlaka, ki me je nesel domovini nasproti, čudovito mesto Grenoble pa je vedno bolj tonilo v daljavi. Zadovoljen, da sem videl in doživel marsikaj lepega in koristnega, sem se vrnil domov.

Vinko Majcen

II. zasedanje delavskega sveta

Na II. zasedanju, ki je bilo 16. maja, je delavski svet izvolil dva delegata, ki se bosta udeležila prvega kongresa delavskih svetov. Po referatu o delu samoupravnih organov v našem podjetju, sta bila za delegata predlagana in izvoljena tov. Tone Seljak in ing. Danilo Dolgan.

Na zasedanju je upravni odbor predložil delavskemu svetu v odobritev gospodarski plan podjetja za leto 1957. V letošnjem gospodarskem planu se predvideva bruto produkt v višini 4.458 milijonov, dohodek podjetja pa je predviden v višini 1.219 milijonov. Z ozirom na lanskoletno realizacijo je nižji vsled znižanja cen, ki je bilo izvedeno proti koncu lanskega leta. To znižanje znaša z vzporejanjem bruto produkta ca. 211 milijonov dinarjev.

Podana je bila tudi obrazložitev novega načina delitve dohodka oziroma udeležbe podjetja na dohodku pri povečanem in uspešnejšem poslovnem efektu. Člani delavskega sveta so soglašali, da delavski svet prevzame nalogo, da celotni delovni kolektiv še bolj angažira v izpolnjevanju gospodarskih nalog, da bo v letošnjem letu podjetje doseglo čim večji gospodarski efekt. Tako bi si naše podjetje z ozirom na nove predpise, zagotovilo večja sredstva za lastno uporabo in povišanje prejemkov članom kolektiva. Naloge, ki jih pred celoten delovni kolektiv postavlja naš gospodarski plan niso majhne, toda z ozirom na dosedanje uspehe v proizvodni in komercialni dejavnosti lahko upamo, da jih bomo z vztrajnim delom izpolnili.

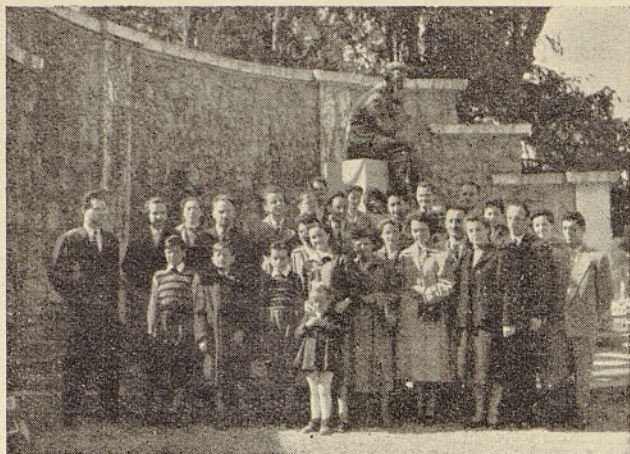
Na tem zasedanju so bile izvoljene tudi nove komisije delavskega sveta in sicer:

- komisija za organizacijo dela delavskega sveta,
- komisija za gospodarska vprašanja,
- komisija za investicije,
- personalna komisija,
- komisija za plače in
- komisija za prošnje in pritožbe.

V novoizvoljenih komisijah bo delovalo 30 članov delavskega sveta.

Delavski svet je tudi sklenil, da se celotni UO in nekoliko članov delavskega sveta udeleži kratkega seminarja, ki bo organiziran v mesecu juniju. Na seminarju se bodo udeleženci seznanili z vlogo in nalogami organov delavskega upravljanja v podjetju, z osnovnimi načeli gospodarjenja v podjetju, nadalje s personalno politiko in vzgojo kadrov itd. Seminar bo brez dvoma koristen za lažje pojmovanje in reševanje mnogovrstnih problemov, ki se v podjetju pojavljajo.

—ka

Naš prvi izlet

Naš prvi izlet

V reviji „ISKRA“ je Izvršni odbor sindikata objavil 10 izletov za člane našega kolektiva. Ti izleti naj bi ne bili zgolj zabavnega značaja, pač pa naj naše člane seznanjajo z naravnimi lepotami in kulturnimi vrednotami naše ožje domovine.

Prvi izlet je bil predviden za 5. maj, vendar so govornice o prvomajskem dopustu vplivale na prireditelje, da so termin prestavili na 28. april. S tem so nehote dobili prekrasno vreme, dočim je bil 5. maj glede vremena porazen.

Naš prvi izlet je bil posvečen rojstnemu kraju pisatelja Ivana Cankarja in ogledu presihajočega jezera v Cerknici.

Sončno jutro — nebo brez meglice; zrak čist in oster, da je blagodejno vplival na razpoloženje izletnikov, ki so čakali na avtobus pod velikim daljnovodom nasproti menze. Skoro bi se zdelo, da je šofer Miro zaspal, saj je bila družinica že zbrana, a njega nikjer. Pa vendar...! Rahlo brnenje in že se je modri TAM odtrgal iz tovarniškega dvorišča. Do minute točno je odpeljal proti Ljubljani.

Pri Laborah pa: „Kje je moja torba?“ prestrašeno vpraša neka tovarišica. „Na klopi pred menzo sem jo še videl“, odgovori mož. „Joj, potem je pa tam ostala — pa vse imam notri; denarnico in jestvine!“

„Miro! Ej, Miro!“, je dejal vodja izleta. Šofer je razumel; z veliko spretnostjo je obrnil in že smo brenčali nazaj, vsi pa radovedni, če bo torba še tam. Res, srečo smo imeli. Murovčev Janez, ki je sedel pri vratih, je kavalirsko skočil in prinesel precej trebušasto torbo — vsi pa smo se oddahnili in poskušali pozabiti na to neprijetnost.

V Ljubljani smo se nekoliko oddahnili, skočili v Daj-Dam — eni prejemati, drugi oddajati, tako, da

se avtobusu na teži ni poznalo, ko je s pravo prešernostjo vihral proti Vrhniki, ki leži na robu Barja.

Stop! Vrhnika!...

Ustavili smo se pred spomenikom pisatelja Ivana Cankarja. Na rob spomenika smo položili lovorjev venec s posvetilom:

„Pisatelju in socialistu — kolektiv Iskra“.

Res, ponosni smo bili, da smo priča te male, a za nas tako pomembne svečanosti, posebno, ko nam je vodja izleta tov. Istenič v kratkih besedah opisal življenje in delo tega velikega moža.

Po kratkem pomenku sta dobila besedo tov. Žibert in Murovec, ki sta zaradi svojih fotoaparátov uživala splošno pozornost, oziroma posebno naklonje-

Rojstna hiša Ivana Cankarja

Vrhnika —
Spomenik padlim

nost pri „mladinkah“. Nekoliko posnetkov pred spomenikom in naša pot je vodila proti Cankarjevi rojstni hiši.

Prišli smo na „Klanec siromakov“ kot imenuje ta breg pisatelj sam. Hišica je od prvotne oblike že nekoliko prezidana in je tesno stisnjena med ostale hišice.

Prijazna oskrbnica nam je odprla to hišo materialne revščine, ki pa je dala bogat umski zaklad. Ogledali smo si njegovo izbo, njegove fotografije in razna pisma; pa tudi pisatelj sam je imel smisel za risanje saj smo videli nekaj portretov njegovih znancev. Vsi smo se podpisali v spominsko knjigo.

Z velikim spoštovanjem smo zapustili to hišo. Iz mračne veže smo stopili v migetajoče žarke pomladnega sonca, ki so nas vabili še višje — na hrib Sv. Trojice, od koder je Cankar gledal „belo Ljubljano“.

Res, čudovit je bil razgled. Nehote sem dobil v spomin Jalnove „Bobre“, v katerih opisuje mo-

stiščarje in stavbe na koleh, ter Barje, ki se je pred nami širilo tja do ponosnega Krima. Na drugi, severozapadni strani, smo opazili Betajново, ki je tako znano iz Cankarjeve drame „Kralj na Betajnovi“, proti zahodu pa Močilnik. Na pobočju nad cesto pa je postavljen veličasten spomenik žrtvam iz NOB. Tudi tja smo stopili. Umetnik, kipar, si res ni mogel poiskati lepšega kraja, saj pogled partizana, ki ga spomenik predstavlja, seže tja preko Vrhnike do ljubljanskega Golovca.

Cesta od Vrhnike do Logatca je lepo izpeljana in je bila vožnja pravi užitek. Od tam pa smo krenili na staro cesto proti Planini. Tu je nekatere, posebno na zadnjih sedežih, presenetil cestni prah, ki ga je avtobus s takim veseljem prepuščal pri velikih, nezadostno zatesnjenih špranjah. Škoda, res škoda, da se nismo nekoliko ustavili v Planini. Bajce, (kakor smo zvedeli pozneje) nam je tam mahala tov. Ivica iz planskega oddelka, prepričana, da jo bomo videli in ustavili. Že prejšnji dan sta z možem odpotovala k staršem in je vedela, da pridemo tod mimo. Mi pa kar naprej — vsi smo prisegali, da jo nismo videli... Bajce je držala v rokah steklenico pristnega žganja... Od jeze so ji privrele solze v oči, „štamprl“, ki je bil že natočen se ji je tresel v roki, žlahtna tekočina pa je padala na prašno cesto, namesto da bi stekla v v naša presušena grla.

Cerknica!

Ura je bila točno 11. Izstopili smo in moram reči, da so nekatere obleke spremenile barvo. Branko, ki je imel tako lepe „plave hlače“ se je izredno začudil, ko je imel v Cerknici sive. Toda humor naredil svoje: „Se vidi“, pravi nekdo, „drugo podnebje, vse cvete, pa še tvoje hlače cveto“. Kisli obrazi so se zjasnili, posebno na obljubo, da bomo v prvi gostilni „sigurno“ dobili krtačo za obleko.

Cerknica leži 575 m nad morjem in ima 1480 prebivalcev. Je letoviški kraj na Notranjskem, na vzpetini med Slivnico in Cerkniškim jezerom. Železniška postaja je Rakek, od tod pa je z avtobusom do Cerknice še 5 km. Vsa okolica je prirodni park. Ogleдали smo si nekatere zanimivosti, med temi tudi notranjost pozno-gotske cerkve, ki je skoraj podobna kranjski, le da ima oltarje, razen enega, še originalne, dočim so kranjski, posebno glavni in stranski desni — po zaslugi raznih modernistov — izmaličeni.

Kosilo v Cerknici je bilo prijetno za oko in za fizične občutke naših, že utrujenih teles. Vsa čast gostilni in tistim kuharicam. Ni dolgo tega, kar mi je pravil neki izletnik: „Ampak, če pomislim, tisto kosilo! Kadar se v Kranju spomnim, kako ljubeznivo velik je bil tisti dunajski zrezek, mi moje žleze slinavke začnejo s polno proizvodnjo in precej časa se mučim, da jih umirim.“

Po kosilu nas je obiskal član Turističnega društva iz Cerknice (društvo smo pismeno prosili za vodnika pri ogledu jezera), ki nam je vedro in z velikim razumevanjem razkazoval Cerkniško polje, ki so ga že v starem veku poznali kot svojevrsten svet skrivnostnih vodotokov, ki spomladi in v deževju poplavijo kotlino in jo spremene v nad 20 km² veliko jezero. Vso vodo dobiva jezero iz okoliških hribov, največ pa iz Snežnika (1796 m), katerega zasneženi vrh se je bleščal pred nami ves bel in veličasten.

Jezero je polno rib in bičevja. Predno so razširili požiralnik je bilo ribje bogastvo še večje, kajti stalno jezero v Zadnjem kraju je nudilo ribam ob izsušitvi naravno zavetje. Interesantno je, da je vsa površina jezera last kmetov in da je vse razparcelirano. Ko v poletju zraste bujna trava, vsak kosi

na „svojem“. Šo pa tudi dnevi v visokem poletju, ko vse polno koscev dela in se poti pod žgočim soncem — in nenadoma prihrumi nevihta. Takrat nihče ne čaka. Vse vozove in težko orodje pustijo, kjer je in bežijo kar jih noge nesejo. Podzemeljski požiralniki postanejo bruhalniki, ki bruhaajo ogromne količine vode in v nekaj urah zalijejo zeleno površino. V nekaj dneh se jezero zopet izprazni in kmetje delajo naprej.

Poslovili smo se od prijaznega vodnika in z avtobusom brž skočili še v Rakovo dolino, kjer so zbrane posebne lepote kraškega sveta. Veliki in Mali prirodni most nad potokom Rakom. Potok priteka pod zemljo iz Cerkniškega jezera. Po 2 km ponovno ponikne, nakar se v Planinski jami združi s podzemeljsko Pivko.

Ogledali smo si prvi naravni most, pod katerim je bobnelo v globini, da se nam je ob pogledu zavrtelo v glavi. Ogromna jama, s stenami, kot bi jih izklesal neznan umetnik, je napravila na nas nepozaben vtis, in ko smo si to ogledali tudi od spodaj navzgor smo se čutili tako majhne — nebogljene; medtem pa je tekoča voda pela svojo večno pesem in nam grozeče šumela o milijonih in milijonih letih svojega dela. Vsega pa ni razjasnila — skrivnost bo povedala le drznim raziskovalcem — jamarjem, ki se bodo z njo pogovorili v podzemlju, polnim vsakovrstnih nevarnosti a vendar tolike neslutene lepote.

Vzhičenje in navdušenje izletnikov ni poznalo meja. „Moramo priti še enkrat, da si bomo ogledali samo Rakovo dolino — da, za ves dan“, to je bilo splošno mnenje. Prijetno utrujeni smo zasedli naš TAM, Miro je pritisnil ročico in hajd' proti domu.

Naša pot je vodila preko Žirov. Nežni želodčki so na tej cesti zahtevali nekaj žrtev, ki so prosile za zrak in „prostor“. Smilili so se nam ti bledoličniki, zato smo rade volje ustavljali, kjer je bilo potrebno. V Žireh pa smo poplanknili prah, ki je že kar preveč dražil naša suha grla.

Dobro razpoloženi in s pesmijo na ustih smo se spustili navzdol proti Škofji Loki, in se ob 8. uri zvečer v Kranju veselo poslovili v nadi, da se pri naslednjem izletu zopet snidemo.

Iver

Kulturno življenje na IKŠ ISKRA v Kranju

V industrijski kovinarski šoli je kulturno življenje zelo živahno. Najprvo bi se dotaknil mladinskega moškega pevskega zbora, ki ga neumorno vodi tov. Pišler. Zbor obstoja na šoli že tri leta in posebno v lanskem letu je žel lepe uspehe. Steje 40 rednih članov in vedno sodelujejo na vseh proslavah, ki jih ima šola in pa tudi na drugih prireditvah. Vsi člani zbora so gojenci Doma učencev Industrijske šole Iskra. Čudno se mi zdi, zakaj se ne vključijo

v zbor še ostali zunanji učenci, predvsem Kranjčani. Mislim, da bi bilo lepo, če bi se zbor še povečal, saj si ne moreš misliti lepšega, kakor zapeti prelepo slovensko pesem. Poleg zbora pa obstoja v Domu učencev Industrijske šole Iskra še vokalni oktet, ki ga vodi vzgojitelj tov. Mršič.

Zelo delavna je tudi dramska in recitatorska sekcija, ki jo vodi tovariš Emil Bratož. Tudi ta je s svojim de-

lom zaslužila vse priznanje. K uspehom dramske sekcije je veliko pripomogel tov. Beno Dežman, za kar mu gre vsa zahvala. Na šoli mislimo osnovati tudi literarni krožek, na katerem bi se brala dela, ki bi jih učenci napisali sami. Imamo tudi stenski časopis v okviru Planinske potovalne sekcije, na katerem objavljajo učenci razne potopise, črtice, pesmi itd.

M. Ž.

Ob obletnici smrti Otona Župančiča

Ko sem pred kratkim spet prebiral Župančičeve pesmi, so me še močneje prevzela kot doslej. Morda je treba časa in duševnega razpoloženja za to, da spoznaš ves smisel besed, občutiš vso lepoto slovenske govornice, izražene in napisane v brezhibnih verzih. Prevzet od lepote, ki jo izžarevajo pesmi, se v duhu moraš prikloniti spominu Otona Župančiča, največjega mojstra slovenske besede, kar jih je rodila slovenska mati od Prešerna pa do danes.

Oton Župančič, ki se je rodil leta 1878 v Vinici v Beli krajini, je dokončal študije na dunajski univerzi in leta 1903 že nekaj časa poučeval na ljubljanski gimnaziji zgodovino in zemljepis. Še isto leto pa se je odpravil v svet — v Francijo in Nemčijo.

Morda mu je takrat mati dejala v slovo besede, ki so bile podlaga njegovim kasnejšim pesmim: »To je tako«

**»Pojdi, moj sinko, na pot,
na življenja pot,
čuvaj, moj sinko, se zmot,
življenja zmot!«**

**Glej, in sedaj sem nazaj,
ali, majka, znaj:
sinko tvoj često je pal,
ali vselej je vstal!**

Spoznal je tujino in se učil od nje. Spoznaval je tuje duhove, tuje vrhove. Z geniji vseh narodov in dežel je meril svoje moči. V Ljubljano se je vrnil leta 1910 in od takrat tam živel, delal in ustvarjal.

**»Hodil po zemlji sem naši in pil nje bolesti...«
»Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš...«
»O rodni dom, o hiše očetova streha ti!
Siromaku si grad in popotniku v dalji uteha ti...«**

izpoveduje v svoji največji pesnitvi »Dumi«, biseri, v katerem je izpričal svojo veliko ljubezen do domovine kajti hodil je po zemlji domači in jo spoznaval in spoznal v vse globine, v vse širine in višine, kmeta in gospoda, delavca, otroka, dekle, ženo in starca. Pel nam je poskočne in duhovne, poredne in prešerne pesmi. Ena takih je »Kosova pesem«:

**Kdor devojko ima,
naj se z njo zavozla,
kdor je nima,
naj žalostno kima.
Trebeljak si ti, bor,
neokreten kot štor —
iz dalje le ljubiš in snubiš;
skoči k nji pa privij
jo na prsi široke, šumeče —
ej, tepec, kdor more, pa neče!**

Živel je s svojim narodom, in le njemu je veljala njegova zanesena in opojna beseda. Dramil in budil je naše ljudi, da ne bi bili nepripravljeni

**»ko pride čas,
ko sine dan,
da vstane, plane kladivar, kladivar silni iz nas...«**

Velike in male imperialistične sile so kovale načrte z novimi osvojitvami tujih narodov in dežel. Župančič pa je v pesmi »Zemljevid« posvaril:

**»Ko drugi grabijo vse dalje, širje,
boš rod, ki bivaš tod, boš v duši čvrst?
O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje,
Celovec, Maribor, Gorica Trst?«**

Ali se še spominjate našega obiska v Vrbi lansko pomlad? Na Prešernovi rojstni hiši smo videli napisane besede:

**»Iz veka v vek,
iz roda v rod
krvi gre tek,
duh išče pot.«**

Tudi ti verzi so Župančičevi.

V dobi med obema vojnama Župančič ni veliko pesnil, ker se je v glavnem posvetil prevajanju v slovenščino iz tujih književnosti. Prevajal je iz italijanščine (Danteja), iz francoščine (Moliera, Balzaca, Voltaira, itd.), iz angleščine (Shakespearea, Dickensa, Shawa, itd.), španščine (Calderona), iz ruščine (Puškina) in iz nemščine (Schillera, Göttheja, itd.). Župančičevo znanje tujih jezikov je bilo ogromno, zato ne smatrajo Župančiča prevajalca za nič manjšega od Župančiča pesnika.

Kmalu po prvi svetovni vojni je napisal tudi tragedijo »Veronika Deseniška«, ki je bila leta 1946 igrana tudi na kranjskem odru.

Prišla je II. svetovna vojna, propad stare Jugoslavije, okupacija in narodnoosvobodilna vojna ter ljudska revolucija. V tem najtežjem času našega boja za obstoj Župančič ni zapustil svojega ljudstva. Povezan s partizanskim bojem je »vrgel pesem v svet, pesem za današnjo rabo« — »Veš poet svoj dolg?«. Njen mogočen konec se glasi:

**»Se bo kdaj pomlad,
še bo napočil zor,
takrat volčji zbor
pojde lovce klat:
plani čez Savo,plavaj čez Dravo —
zob za zob in glavo za glavo!«**

Napočila je zarja svobode, fašizem je bil strt in uničen. Zmaga in svoboda pa sta terjali mnogo življenj, življenj najboljših sinov in hčera našega ljudstva. In kakor so ti padli junaki nesmrtni v svoji žrtvi, tako so večne tudi Župančičeve besede, vklesane v sarkofag narodnih herojev v Ljubljani:

**»Domovina je ena
nam vsem dodeljena
in eno življenje
in ena smrt.**

**Svobodi predani
za borbo smo zbrani
in kaj je življenje
in kaj je smrt?**

**Bodočnost je vera!
kdor zanjo umira,
se dvigne v življenje,
ko pade v smrt.«**

Za sedemdesetletnico se je naše ljudstvo oddolžilo svojemu pesniku s tem, da mu je kot prvemu podelilo častni naslov: Ljudski pesnik.

Doba obnove in delovnih akcij. Mladinske brigade so odhajale na gradbišča širom domovine in ob taki priliki je Župančič zapisal:

»Nekoč sem blagroval nje, ki so oči zaprli,
da niso zadnjih dni sramote uzrli;
danes blagrujem vas, ki oči imate mlade,
da uresničene uzro vse naše nade.«

Dnevi velikega pesnika so se iztekali. V ranem jutru 11. junija 1949, ko se je zarja razlila po slovenski zemlji, je za vselej zaprl oči Oton Župančič, pesnik cvetja, zarje, ptic, žit in potokov, pesnik naše zemlje, našega človeka.

Odšel je zadnji brat velike četvorice Moderne: Cankarja, Ketteja in Murna. Na ljubljanskem polju zdaj spijo skupno spanje ptiči enega gnezda, veliki sinovi našega ljudstva. In od tam, kot bi bil še živ, nam Župančič lahko šepeta svoj posmrtni spev:

»Kako bi dihal rad, poslušal, gledal,
sedel med vami, katero vmes povedal —
pa me tišči steptan nad mano grob,
da s čelom butam ob ta nizki strop.«

Umril je, toda v svojih delih bo živel, dokler bo živel naše ljudstvo. I. SI.

M. Vertačnik:

Novi sistemi in njih uvedba v naših kinematografih

(Nadaljevanje)

Danes si hočemo še na kratko ogledati nekoliko sistemov, o katerih se mnogo piše, ki pa verjetno pri nas ne bodo prišli v poštev. Zakaj ne? To so sistemi, ki so v izvedbi zelo dragi in, ki zahtevajo, če hočejo biti rentabilni, stalni dotok obiskovalcev. Torej že samo ta zahteva je takšna, da se te aparature montirajo le v mestih z večmilijonskim prebivalstvom. Na drugi strani pa še ni dovolj odgovarjajočih filmov. Sigurno ste že slišali o cinerami. Ta sistem je nekoliko starejši od cinemascopa. Celotno napravo sestavljajo trije projektorji, postavljeni ločeno v treh predvajalnicah, tako da projicira vsak projektor na odgovarjajoči del platna. Levi projektor na desni, srednji na srednji in desni na levi sektor platna. Vsi projektorji so med seboj električno-sinhrono povezani.

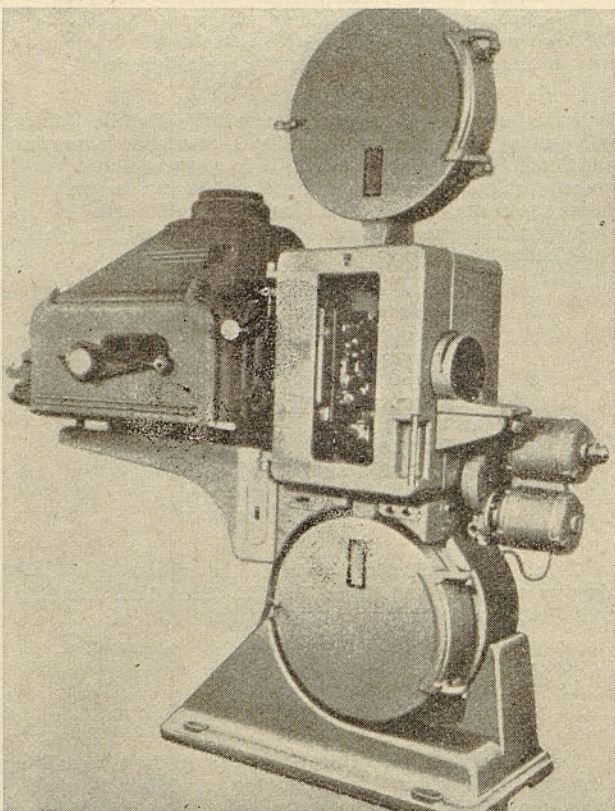
Pri tem sistemu predstavlja največji problem ravno to, da morajo teči trije filmi z isto brzino in da mora biti osvetljenost sektorjev filmskega platna ista. Brzino filma na vseh treh projektorjih so rešili, toda enakomerne osvetljenosti do danes še niso rešili. Se vedno se pojavlja, da je srednji, desni ali levi sektor poleg vse kontrole slabše osvetljen od ostalih dveh sektorjev. Tudi tresenje slik še ni rešeno, ker praktično še ni mogoče urediti vseh treh projektorjev tako, da bi tri slike enako tresle oziroma še bolje, da sploh ne bi tresle. Filmi potujejo z brzino 26 slik na sekundo. Vodilo filma ima odprtino 27,64 mm × 25,02 mm. Razmerje slike znaša 2,06 : 1. Zvok se predvaja s pomočjo posebnega projektorja s šest kanalnim magnetiskim filmom. Tudi ta projektor ali naprava je vezana tako, da sinhrono dela z ostalimi projektorji. Za platnom je montiranih 5 zvočnih kombinacij, v dvorani pa je nameščeno še nekoliko zvočnikov za posebne efekte. Celotna naprava zahteva najmanj 5 visoko kvalificiranih operaterjev, največkrat sem jih pa naštel 8 do 11. Torej za naše razmere res nekoliko preveč. Sigurno se marsikdo sprašuje, ali je ta sistem res vreden, da se ga dela.

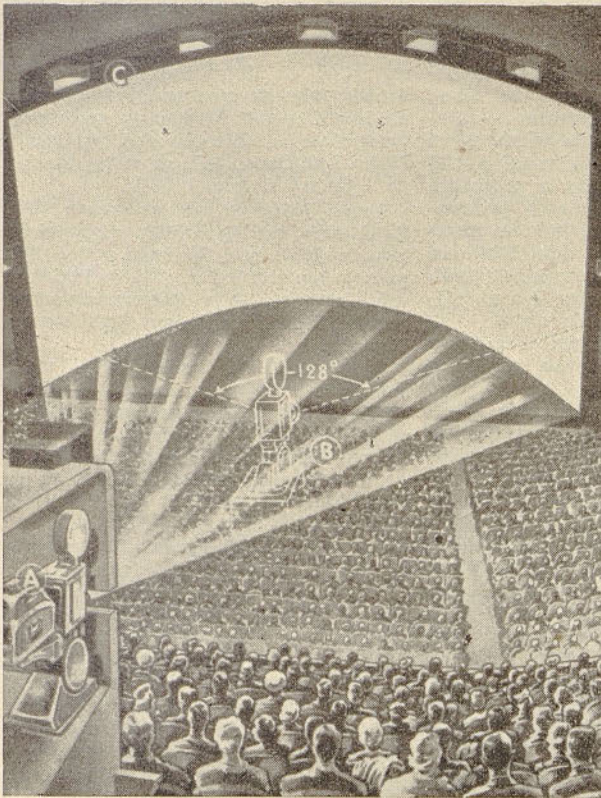
Lahko rečem, da daleč prekaša vse ostale sisteme, kar se tiče plastike. To je edini sistem, pri katerem gledalec res občuti isto, ko gleda sliko, kot da bi bil v avionu, na ladji ali toboganu. Marsikateremu gledalcu je postalo slabo na primer pri sceni s toboganom in moram priznati, da sem se tudi jaz pri gledanju te scene prijemal za želodec. Vse te občutke poveča še perfektni stereofonični zvok.

V zadnjem času filmska tehnika ne miruje in tako se je tudi pojavil najnovejši sistem Todd A. O. Ime je dobil po znanem ameriškem režiserju Toddu. A. O. pomeni ameriški optični sistem. Ta sistem hoče doseči iste efekte kot cinerama, toda samo z enim projektorjem. V to svrho

so izdelali specialno snemalno kamero z optiko, ki obsega 126 stopinj snemalnega kota. Film je sneman in kopiran na 70 mm traku in ima 6 zvočnih magnetiskih trakov. Platno je zakrivljeno v polkrogu in ni tako veliko kot pri cinerami. Ker je slika široka in po višini nizka, se izgubi pri predvajanju izredno velike svetlobe. Aparatura, ki projicira na 17 m široko platno, je bila opremljena z obločnico za 150 A. Ogledal pri tej aparaturi ne uporabljajo, temveč je snop žarkov uravnan s kondenzatorji, ki

Todd A. O. projektor

Kinodvorana po Todd A. O. sistemu

so hlajeni z vodo, med tem ko je film zaščiten proti preveliki toploti s posebnimi filtri. Na tej aparaturi pa je mogoče predvajati tudi normalne, W in vse vrste CS-fil-

mov s svetlobnim ali magnetskim zvočnim trakom. Projektor, izdelan po sistemu Todd A. O. je torej zelo univerzalen. V primeru, da projektor predvaja Todd A. O. film, teče film z brzino 30 slik na sekundo. Vsaka slika ima 6 perforacij. Projektor ima dva motorja, in sicer za široki film 70 mm in drugi za normalno predvajanje običajnih filmov. Glavo tega projektorja je izdelala holandska tovarna Philips, vse ostalo pa je bilo izdelano v USA. Ko sem gledal projekcijo po tem sistemu, sem bil razočaran. Mislim, da bo ta najnovejši način res nekaj pokazal, toda ni dosegel niti trohico plastičnosti kot cinerama. Lahko rečem, da je cinemascop ali vista vision pokazal mnogo več plastičnosti. Slike na robovih niso bile jasne, bile so meglene, o globini pa ni bilo govora. Moram pa priznati, da tako naravnega zvoka prej še nikdar nisem slišal. Ta sistem slično kot cinerama zaradi izredno dragih aparatov in ostale opreme ne bo mogel biti uveden masovno.

Sigurno ste čitali o fantastičnem projektu hamburškega producenta Cinetarium-kinematografa v obliki krogle. Ne bom opisoval tega projekta. Kinotehnika ne bi mirovala kot ne miruje ostala tehnika. Vse naprave, ki sem jih na kratko opisal v današnjem članku, ne pridejo v poštev vsaj ne v večji meri za montažo v naši državi. Mislim, da se ne bom zmotil, da bodo cinemascop aparature ostale še naprej. Verjetno se bo svetlobni zvok zamenjal z magnetskim. Do danes je montirano na svetu preko 35.000 kinematografov, opremljenih z CS napravami, od katerih jih ima najmanj polovico opremo za magnetni zvok. Običajni filmi s starim razmerjem 1:1,37 bodo verjetno v kratkem popolnoma zastareli. Zamenjal jih bo VV film. Kot je radio popolnoma prešel na magnetni zvok, tako bo tudi čas prinesel, da bo film prevzel samo magnetni zvok. Še to lahko povem, da bo verjetno v bližnji prihodnosti projekcija izvedena na magnetnem traku, to je, da fotografske slike na filmu ne bo, temveč bo slika prenešana na magnetni trak, slično kot je to napravljeno za zvok. Poizkusi v tej smeri se že dalj časa vršijo in zdi se, da se bo prej ali slej to tudi posrečilo.

Drugega nam ne bo ostalo, kot neprenehoma zasledovati napredek in čim hitreje se potem oprijeti razvoja aparatov, kot jih bodo pač imele tehnično napredne industrijske države.

Klub mladih proizvajalcev je obiskal Koroško

Sobota — zadnji dan dela v tednu — enaka vsaki drugi soboti, a za 23 mladih ljudi, ki so že ob 6. uri nestrno čakali pri savskem mostu na avtobus, pričetek lepe ekskurzije na Koroško v Železarno Ravne. Nekaj minut potem, ko so sirene kranjskih tovarn oznanile pričetek dela, se je naša mlada skupina popeljala preko Kranja in kranjskega polja proti lepi Koroški.

Pot nas je vodila po zelenem polju ob vznožju gora, ki so še vedno nosile sledove zime. Občudovali smo idilično lepoto spodnje Gorenjske in tako so mimo nas brzeli kraji vse do Stranj, ko smo se začeli vzpenjati po strmih serpentinah na Črnilec. Na Črnilecu smo se ustavili, da si pretegnemo nekoliko odrevenele ude in da si motor avtobusa nekoliko opomore, kajti bil je kar dobro zadihan. Po kratkem postanku smo že hiteli vedno bliže našemu cilju. Mimo nas se vrstijo kraji po Savinjski dolini: Mozirje, Šoštanj, Velenje in drugi. Kaj kmalu smo veselih obrazov zagledali Dravograd — znak, da smo že zelo blizu Raven.

Z dravogradske strani se vozimo po soteski, a na vsem lepem je pred nami prijazno mesto Ravne, obdano z zelenimi preprogrami gozdov, ki odevajo dolinico okrožujoče vrhove. Smo v deželi Spodnje Koroške, kjer cvete 180-letna tradicija industrija »železnega diamanta« — plemenitih jekel. Naše oči iščejo stare Ravne, a jih ne ugledajo. Tu je vse novo od Železarne pa do naselja in ljudi. Že na prvi pogled se vidi, da so bile tu investicije smotrno izrabljene, saj se čuti rast te industrije kot močan impulz po vsej domovini.

Ustavili smo se pred železarno, kjer so nas pozdravili predstavniki Kluba mladih proizvajalcev - Železarne Ravne in nam izročili lep šopek, ki smo ga z veseljem sprejeli. Tovariši iz Raven so nam pripravili ogromen program obiska, ki je bil zelo pester. Po programu smo nadaljevali pot po mežiški dolini do separacije in rudnika v Mežici na Žerjavu.

Tesna mežiška dolina je dolina jekla, lesa in svinca. Slednji je doma v Me-

žici. Na Žerjavu je separacija in topilnica svinca in to najboljšega v naši državi. Tod so svinec kopali že v 17. stoletju. Pred drugo svetovno vojno je bil rudnik v tujih rokah in neracionalno izrabljen. Kopali so predvsem visokoodstotno rudo. Po osvoboditvi je bila uprava rudnika zato prisiljena kopa manj odstotno rudo. Da bi to vsaj delno omilili, je kolektiv po osvoboditvi postavil težko tekočinsko separacijo, ki izloča okoli 50 odstotkov jalo-vine pred oddajo rude v mletje in nadaljnjo predelavo.

Separacija na Žerjavu je mogočna in značilna večnadstropna zgradba, kakor prislonska na skalno steno. Ruda potuje v vagončkih po žičnici iz vzhodnega rova na vrh separacije, od tam pa od etaže do etaže proti dnu, kamor pride v končni obliki svinca in cinka.

Ogledali smo si tudi topilnico, kjer svinec pretope in vlivajo zelene oblike kot so: svinčene cevi, pločevina, šibre in drugo.

Vsi smo se čudili delavnosti in požrtvovalnosti teh ljudi, ki delajo v iz-

redno težkih pogojih dela. Ne samo voda in vročina pri pečeh, temveč tudi strupeni svinčeni plini uničujejo zdravje mladih ljudi in zato morajo stalno menjavati ljudi iz enega delovnega mesta na drugega, da ne nastopijo zastupitve in uničenje mladih delavcev. Tu smo se spomnili na našo tovarno in videli razliko med delom pri nas in delom pri pridobivanju svinca in cinka.

Po kratkem razgovoru, ki smo ga imeli s tovariši iz Zerjava, ki so nam povedali, da zaradi velike raztresenosti delavnih mest v obratu sploh nimajo mladinske organizacije, smo se zelo začudili, a smo razumeli zakaj je tako. Mislijo in tudi delajo na tem, da bodo ustanovili Klub mladih proizvajalcev, ki jih bo vsaj delno povezal in tako odpravil vrzel, ki je nastala zaradi prekinitve organizacije LMS v obratu. Želimo jim pri njihovem delu čim več uspehov.

Po ogledu rudnika svinca smo se napatili nazaj v Ravne, kjer smo imeli izdatno kosilo, ki nas je poživilo in nam vrnilo dobro voljo, kajti bili smo že dobro izmučeni in prepoteni, ker

sonce tudi v teh krajih močno pripeka, pa čeprav so nekoliko bolj na severu.

Popoldne smo si ogledali obrate Zelezarne Ravne, kakor sem že rekel, tovarno »železnega diamanta« — plemenitih jekel. Po ogledu železarne si je na skupina ogledala tehnični muzej v Ravnah, a druga je imela razgovore s predstavniki Kluba mladih proizvajalcev Zelezarne Ravne, kjer so izmenjali svoje izkušnje o delu KMP in seveda tudi o delu v tovarni in njenih perspektivah in se dogovorili o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju.

Proti večeru sobotnega dne smo skupno s tovariši iz Raven stopili na pot k smučarski koči pod Uršljo goro, kjer naj bi prenočili. Bili smo veseli in šala je bila na višku, tudi pesem se je čula. Ta pot nam bo ostala globoko v spominu, saj je bila hoja po temi res romantična, ko nisi videl ped pred seboj, kam naj stopiš. Hodili smo skoro eno uro, a kočje ni hotelo biti. Končno smo zagledali pred seboj luč. Drugo jutro smo videli, da smo hodili po travniku in njivah in ne po stezi — smo pač zašli s poti. V kočjo smo prišli po-

polnoma preznojeni in seveda tudi utrujeni.

V koči smo se kaj kmalu ogreli in razvedrili ob dobri kapljici in veseli družbi, tako da smo naenkrat pozabili na naporno pot, ki smo jo malo prej »prepeščali«. Plesali smo po taktih Radio Ljubljana, peli, na višku veselja pa legli na skupno ležišče.

Drugo jutro je bil prekrasen dan. Vstali smo zgodaj, kajti pred nami je bila še dolga pot. Od kočje pod Uršljo goro je lep razgled in vidi se Prežihov vrh, kjer se je v jutranjem soncu kopala Prežihovina, dom Prežihovega Voranca.

V Ravnah, kjer nas je čakal avtobus, smo se s tovariši iz Raven lepo poslovili, a v spomin so nam pokionili sliko Raven in katalog proizvodov Zelezarne Ravne, ki nam bo drag spomin na tovarništvo iz prelepe Koroške in na lepe urice, ki smo jih skupaj preživeli.

Pot nas je vodila mimo Dravograda po dolini Drave mimo hidrocentrale Vuzenica in Vuhreda, kjer smo se ustavili in si jih ogledali. Nato naprej ob Dravi do Maribora, kjer je bil postanek, da smo si nekoliko opomogli in ogledali mesto.

Iz Maribora nas je vodila pot po zeleni Štajerski mimo Pohorja in lepih vinorodnih krajev do Celja in naprej v Laške Toplice. V Laških Toplicah smo se kopali v topli zdravilni vodi, ki nas je po dolgi in naporni poti poživila in zbrisala vso utrujenost z naših teles.

Po kohanju v Toplicah smo nadaljevali pot preko Celja po Savinjski dolini, dolini hmelja in zelenja, mimo Sempetra, kjer smo si ogledali izkopanine (grobnice celjskih veljakov) iz rimske dobe. Od Trojan preko naše bele Ljubljane in naprej, smo vozili v mraku in komaj smo čakali kdaj bomo v Kranju, da se po naporni poti spočijemo, kajti drugi dan je bil zopet delavnik.

Ta ekskurzija v lepo zeleno Koroško nam bo ostala globoko v spominu in želimo, da bi podobne ekskurzije Klub mladih proizvajalcev še organiziral in tako zbliževal mladino različnih tovarn.

Rudi Kolman

Zanimivosti

SORTIRANJE LIMON Z ELEKTRONSKIMI APARATI so uvedli pri nekem velikem podjetju za prodajo sadja. Elektronska naprava sortira dnevno do 200.000 limon. Razvoj take naprave je bil zelo težaven, ker mora stroj sortirati limone po barvah in velikosti. Po barvah sortira stroj limone na pet vrst v barvnih odtenkih od temno zelene do svetlorumene barve.

Od naprave se je še zahtevalo, da ravna z limonami nežno in da jim ne poškoduje lupine.

ELEKTRIČNI APARAT ZA BRITJE z akumulatorjem, je najnovejša pridobitev na področju izdelave tovrstnih aparatov. Strojček oziroma elektromotorček za pogon rezil napaja izredno majhna akumulatorska baterija, ki ima dovolj prostora v ročaju brivskega aparata. V ročaju je montiran tudi suhi usmerniški element tako, da se akumulatorska baterija lahko polni z omrežno napetostjo 220 V, če se enostavno vtakne brivski aparat v vtičnico. Z enkrat polnjenim akumulator-

jem se lahko brije 1 teden. Tak aparat je posebno pripraven za potujoče moške, ker se lahko brijejo tudi v vlaku ali pa v avtobusu.

ZELO TANEK SVEDER so napravili orodjarji ameriške tovarne General Electric Company, Schenectady (New York). Ta sveder je tako tanek, da se z njim lahko izvrti luknjo skozi človeški las, skozi katero se lahko vtakne tanko žico. Ta sveder je tako majhen, da ga s prostim očesom ne moremo videti. Če ne bi bila ta vest v junijski številki neke strokovne revije, bi človek lahko mislil, da je to le prvoaprilska šala.

Opis delovnih mest je v teku

Opis delovnih mest je prva faza pri izvedbi analitske ocenitve delovnih mest, oziroma točneje, je predpogoj za njeno izvedbo. Kaj je opis vseh zahtev, ki jih neko delovno mesto terjaja od človeka, da delo lahko v redu poteka. To je opis delovnega postopka ter sredstev, ki se jih človek poslužuje in delovnih pogojev, v katerih se delo opravlja. Opis služi predvsem naslednjim namenom:

1. na področju tarifne politike — omogoča analizo in ocenitev delovnega mesta, ki je osnova za določevanje tarifne postavke za predmetno delovno mesto;

2. na področju organizacije — omogoča analizo obstoječih postopkov, obsega dela, medsebojnih odnosov, kompetenc, odgovornosti in komunikacij, kar vse omogoča odkrivanje obstoječih rezerv, ozkih grl in vrzeli;

3. na področju personalne politike — daje personalnemu oddelku osnovne podatke o znanju in sposobnosti, ki jih mora imeti tisti, ki bo delovno mesto zasedel, kar seveda omogoča pravilen izbor kadra;

4. na področju izobraževanja — s primerjavo med potrebnim in obstoječim znanjem posameznikov daje podatke za sestavo plana izobraževanja.

Iz navedenega je razvidno, da je opis delovnih mest zelo zahtevno in odgovorno, hkrati pa zelo koristno delo. Naštetim namenom služi v celoti seveda le pod pogojem, da je izveden skrbno in kvalitetno. Opisati delovna mesta površno in samo zato, ker je opis potreben po uredbi, bi pomenilo odpovedati se koristim, ki jih opis nudi, pomenilo pa bi tudi, da se odrekamo ureditvi navedenih področij.

V našem podjetju je opis delovnih mest v polnem teku. Delovna mesta opisujejo — po navodilih komisije za analitsko ocenitev delovnih mest — podkomisije v posameznih oddelkih, ki jih sestavljajo ljudje, ki poznajo delo na posameznih delovnih mestih. Naloge teh podkomisij pri izvedbi opisa so:

- poučiti delavce in uslužbenke o namenu in pomenu ocenitve in o njenem poteku;
- anketiranje;
- popis delovnih mest;
- opis delovnih mest.

Anketiranje je prva stopnja so- delovanja med komisijo in člani kolektiva. Izvaja se tako, da anketiranec sam vpiše v anketnem listu potek in obseg svojega dela in daje poudarka tam, kjer to smatra za potrebno. Anketni listi služijo komisiji potem kot osnova za opis delovnega mesta. Seveda pa se v primeru drugačnih ugotovitev kot pa so navedene v anketi komisija pogovori z anketirancem, da se odpravijo nesporazumi in da je opis delovnega mesta izveden korektno in objektivno. Ponekod se poslužujejo komisije, namesto pisanja anketnih listov, tudi razgovora s človekom, čigar delovno mesto opisujejo. Važno pri vsem tem je, da obstaja obojestransko razumevanje in sodelovanje. Z opisom svojega delovnega mesta bo vsak posameznik seznanjen, tako da bo v primeru napake lahko zahteval popravke.

Podkomisije bodo torej morale opraviti svoje delo zelo vestno. Nepravilen, nezadosten in neverodostojen opis delovnega mesta povzroča nepravilno analizo, ta pa zopet nepravilno ocenitev delovnega mesta. Ker pa bo ocenitev osnova bodoče tarifne postavke, mora biti realna, če hočemo tudi na tem področju priti do boljših rezultatov.

Kry

RADARSKO KRMLJENJE ZAVORE PRI AVTOMOBILIH bo uvedla neka zelo poznana ameriška tovarna avtomobilov verjetno že pri modelih 1957. Podrobnosti o tem drži tovarna še v veliki tajnosti, po skopih poročilih, pa delujejo avtomatične zavore takole: radarska antena, ki je montirana na sprednji strani avtomobila, takoj povzroči zaviranje, čim se pred njim pojavi kakšna ovira. Če se bo ta novost obnesla in s časom izpopolnila, bo povzročila občutno zmanjšanje prometnih nesreč.

ZA MOTORISTE! Tovarni Bosch je uspelo izdelati univerzalno vžigalno svečko tipa »PIIS«, ki je uporabna za tako področje toplotnih vrednosti, kateremu odgovarja območje dosedanjih treh toplotnih vrednosti. S tem tipom svečke so rešili problem posebno pri motorjih z zelo različnimi obratovalnimi pogoji, predvsem pa problem svečk pri dvotaktnih strojih z velikim številom obratov. Nova svečka se pri zelo počasnih vožnjah ne zamaže, niti

ne nastopajo vžigi vsled žarenja elektrod pri zelo obremenjenem motorju.

NOV TELEFONSKI KABEL MED EVROPO IN AMERIKO. Dne 25. septembra 1956 so stavili v promet nov podmorski telefonski kabel med Evropo in Severno Ameriko. Službeno glasilo mednarodne zveze za elektro-zveze javlja, da je vsled novih možnosti narasel telefonski promet med ZDA in Veliko Britanijo kar za 60 odstotkov in je znašal 15.300 telefonskih pogovorov v prvem mesecu obratovanja ali povprečno nad 500 pogovorov dnevno.

SVEČANE BRZOJAVKE. Mnogokrat, ko hočemo z vsebino izraziti navdušenje, čestitke ali sožalje, je nerodno, da oddajamo brzojavke v običajni obliki. Zato so v Franciji uvedli posebne svečane brzojavke, pri katerih poštni uslužbenec prejeto vsebino spiše na kvalitetni papir in vloži v kuverto luksuznega izgleda. Tako je tudi izgled prejete brzojavke v skladu z vsebino.

Zanimivosti

ČTIVO ZA BOLNIKE NA MIKROFILMIH. Centralni arhiv za mikrofilme v Stockholmu se ukvarja z idejo, da bi čtivo za bolnike v bolnicah posneli na mikrofilme in tako omogočili čitanje bolnikom, ki se težko premikajo ali pa še celo ne morejo držati v rokah knjig. Pri bolniških posteljah nameravajo namestiti posebne projektorje, v katere se vloži film. Projektor poveča tekst, ki je posnet na filmskem traku. Projektor je izdelan tako, da je čitanje možno tudi pri dnevni svetlobi. Vsak bolnik bi lahko dobil katalog s seznamom knjig, katerih vsebina je posneta na filmski trak. — Tak projektor pa bi bil pripraven tudi za zdrave ljudi, če bi hoteli pozimi v mrzlih spalnicah udobno brati in obenem držati roke pod odejo.

Novi način materialnega poslovanja in njegove prednosti

Odgovor NA ANKETO

Pred nedavnim so se prvič pojavili v našem podjetju novi, posebni obrazci, ki se zaradi svoje značilne oblike očitno ločijo od obrazcev, kakršnih smo navajeni običajno v administraciji. Ti obrazci so natisnjeni na Powers-kartici ali kakor jih tudi imenujemo, luknjani kartici. Kombinacija dokumenta z luknjano kartico je novost ne le v tovarni, temveč v naši državi sploh.

Dokument, ki je istočasno luknjana kartica, ima v vsakem pogledu prednost pred navadnim dokumentom. Predvsem ga lahko strojno obdelujemo, ima svojo stalno obliko, lahko jih zlagamo v kartoteke, vedno ga je mogoče poiskati, ne glede na število kartic med katerimi je vložen.

V materialnem poslovanju imamo kartoteko planskih cen, ki je sestavljena iz luknjanih kartic in se vodi v predkalkulaciji. Vanjo so vpisane in luknjane stalne cene, poleg tega pa se vpisujejo stvarne cene novo dobavljenega materiala. Na osnovi take evidence je mogoče ob koncu leta določiti plansko ceno, ki se skoraj povsem približa povprečni stvarni ceni. Dobavitelje je lahko kontrolirati, če so nam poslano blago prav zaračunali. Istočasno kartoteka služi za obračun vsega materialnega prometa v toku leta. S tem je preprečeno, da bi se isti material ob različnih poslovnih dogodkih ali v različnih skladiščih obračunaval po različnih cenah. To kartoteko lahko vsak trenutek strojno kontroliramo, če je pravilno urejena ali jo po potrebi tudi povsem preuredimo. Na osnovi take kartoteke se lahko izdelata druga, ki ima vse ali pa samo nekatere iste podatke kot n. pr. kartoteko šifer za potrebe planerja materiala v obratnem gospodarstvu. To je kartoteka, ki ima povsem drugačen izgled in služi čisto drugačnim namenom; skupne ima le osnovne podatke, kot je naziv odnosno šifra materiala, poreklo, skladišče in enota mere. Kljub temu, da vsebuje kartoteka 16.000 kartic — kolikor vrst materiala je v prometu — izdelata duplikate stroj avtomatično v pičlih treh urah. Pri tem pa so podatki na novi kartoteki zanesljivo točni in skladni z originali.

Prejemnica in oddajnica (kakor tudi vsa ostala skladiščna dokumentacija) je prav tako originalna kartica, ki se vedno izdaja v enem samem izvodu. S tem se mnogo prihrani na papirju, kljub temu pa je pridobljeno na kvaliteti dela. Podatki, kot naziv in poreklo materiala, pošiljatelj (skladišče), naročnik, prejemnik, vrsta stroška in dr. so na dokumentu — kartici izraženi poleg besedila tudi z gesli ali šiframi. To so številčne oznake za odgovarjajoče pojme, ki se v kartico luknjajo in ki nam omogočajo, da kartice strojno poljubno razvrščavamo in tabeliramo. Vsi podatki se prenašajo s kartice na tabelo tako, da nam kopije dokumentov niso potrebne.

Res je, da je dokumentacija te vrste malo bolj občutljiva za zunanje vplive in je treba ravnati z njo oprezno, da se ne bi poškodovala, ker sicer ne bi bila uporabna. Izkušnja je takoj v začetku pokazala, da je z razumevanjem kolektiva neoporečno kvalitetno prav lahko doseči.

Če vzporedimo naše novo, s prvim aprilom uvedeno materialno poslovanje s poslovanjem v podjetjih, ki ne razpolagajo z organizacijskimi stroji, najlažje ugotovimo prednosti novega sistema. Ta način razbremenjuje človeka ali konkretno uslužbenca v materialnem knjigovodstvu. Če računamo, da je vsak mesec povprečno okrog 20 do 25 tisoč prejemov in oddaj materiala, predstavlja to prav

1. **Termini:** osebe, zadolžene za pre-skrbo z malico po oddelkih, naj izvrše popis naročil po delovnih mestih do 7.15 ure.

Skupno naročilnico oddelka v bifeju do 7.30. Priprava hrane v bifeju od 7.30 do 9.30. Pripravljale bi tri osebe

Izdajanje malice iz bifeja od 9.30 do 10. ure, in sicer po naprej določenih terminih za posamezne oddelke. Ob izdajanju hrane naj se izvrši kontrola količine, kakovosti in načila.

Izdajanje malice posameznikom od 10. do 10.15, ozir. med odmorom.

2. **Higiena:** — Bife naj bo ločen od kuhinje in higienično urejen. — Denarne posle vršiti posebej, oziroma ločeno od posla s hrano. — Hrano deliti z vilicami ali papirjem. — Vsakemu oddelku izdati zaželeno število servirnega papirja. — Izdajati ustrezno število lesenih zabojev (s pokrovi) dimenzije 50 × 80 × 15 cm, za vsak oddelek enega. — Poleg bifeja higienično urediti prostor za malicanje.

3. **Ostalo:** Vse mere naj se prekontrolirajo in zapečatijo, oziroma zaznamujejo.

Za kruh odrediti število kosov in ene štruce.

Cene naj bodo nižje, ali pa vsaj enake cenam v trgovskih podjetjih. Mislim, da to omogoča kritje tovarne.

Hrana za malico naj bo raznovrstna. Vsebuje naj: ogljikove hidrate, maščobe, beljakovine in vitamine v razmerju, katero naj bi (načelno) določil tovarniški zdravnik. Morda bi on tudi povedal, v katerih artiklih je te snovi najti.

Mleko, sadni sokovi, razne slaščice, bi tudi obogatile pestrost naše dopoldanske hrane.

Rado Kokalj

Vesti

Sindikalna podružnica je tudi letos, kot vsako leto, razdelila med bolne člane našega kolektiva prvomajske podpore. Izbrali smo iz bolniškega staleža vse tiste naše bolnike, ki bolujejo že več mesecev. Takih je nad 30. Ganljivo je čitati zahvale za prejeto pomoč, ki jim dokazuje, da jih delovni kolektiv in njihova delavska organizacija nista pozabila, pa čeravno so odsotni že nekaj mesecev.

Zanimivosti

PNEUMATSKO-ELEKTRIČNI VŽIGALNIK ZA CIGARETE je kaj nenavadna in zelo originalna konstrukcija, ki si jo je izmislil neki ameriški izumitelj. Pri svoji konstrukciji je opustil kamenčke, stenj in gorivo. Vžigalnik je sestavljen iz dveh cevi, od katerih je ena opremljena z ustnikom. Kadar z usti pihnemo v cev, se prične vrteti mala zračna turbina, ki poganja električni generatorček, ta pa ogreva žarilno nitko. Cigareta se vloži v posebno cevko, žarilna nitka jo prižge, zrak pa, ki ga pihamo, pospešuje tlenje tobaka. — Ta novost se še ne izdeluje, napredaj pa je patent in pravica za izdelovanje. Če se kdo za to zanima, naj vpraša na naslov: Syndecro Inc., Box 2052, Austin 11, Texas, USA.

TELEVIZIJA V AVSTRIJI, ŠVICI IN NA ČEHOSLOVAŠKEM. Naši avstrijski sosedi so s 1. avgustom 1955 že vpeljali redne televizijske oddaje in so v enem letu predvajali 625 ur televizijskih oddaj. Zanimanje med gledalci je zelo veliko, saj se je že leta 1955 javilo 1574 naročnikov, število pa je v prvi polovici leta 1956 naraslo že na 2990, od tega samo na Dunaju na 1338. V Švici pa so imeli 31. decembra 1956 kar 19.971 naročnikov, to je 9464 več kot leto dni prej. Na Čehoslovaškem pa se je število naročnikov dvignilo od 32.000 leta 1955 na več kot 70.000 koncem leta 1956.

TROJNA KONFERENCA NA VELIKE RAZDALJE. Česa vsega si ne izmislijo — seveda Amerikanci. Predsedniki društev inženirjev in tehnikov ZDA, Kanade, in Velike Britanije so se 24. januarja 1957 sestali k skupni konferenci, toda vsak v svojem kraju, t. j. v New Yorku, Montrealu in v Londonu, povezani s telefonskimi zvezami po prekomorskem kablu. Konferenca je trajala eno uro, obsegala pa je razna strokovna vprašanja in je služil kot prikaz enostavne in hitre neposredne povezave različnih oddaljenih dežel.

NAJMANJŠA AKUMULATORSKA BATERIJA NA SVETU je prav gotovo baterija, ki ima velikost pisemske znamke. Prvotno je neka ameriška tovarna izdelovala take baterije za potrebe ameriške vojske, sedaj pa jih izdelujejo tudi za civilno uporabo. Ti novi akumulatorčki imajo sorazmerno zelo veliko kapaciteto in izredno majhno težo. Uporabljajo se za najrazličnejše »miniaturne« potrebe, kot n. pr. za ročne elektronske ure, za brivske aparate, za male filmske kamere, igra in tako dalje.

toliko računskih operacij. To, sicer obsežno delo, opravi stroj za množenje v dveh izmenah. Da so izračuni in luknjani rezultati brez napak, ni treba posebej poudarjati. Obračun inventurnega stanja ob koncu leta, predstavlja v vsakem podjetju obširno delo, ki ima navadno za posledico zaostanek pri knjiženju, prekomerno delo in s tem v zvezi kopičenje napak, ki jih je poleg tega zelo težko najti. Pri našem poslovanju je mesečni obračun zalog normalno opravilo. To delo se obavi na strojih v razmeroma kratkem času, čim je vsa dokumentacija luknjana in kontrolirana. S tem so dani pogoji za ažurnost pri dnevnem knjiženju — zaostankov ni.

Ker so vsi podatki na dokumentaciji prekontrolirani in potrjeni s podpisi in žigi odgovornih kontrolorjev, so napake na osnovni dokumentaciji minimalne, eventuelne napake pa je lahko odkriti. Zaradi tega so vsi nadaljnji rezultati dobljeni avtomatično na strojih zanesljivo točni. Ti rezultati so raznovrstni in predstavljajo največjo prednost materialnega poslovanja.

Z novim poslovanjem odpade dvojna skladiščna kartoteka, kajti vsa kontrola nad skladišči, kakor tudi nad vsako posamezno vrsto materiala se opravi strojno v Powers oddelku. Z izračunom stanja skladišč je mogoče voditi nadzor nad zalogami in sprti ugotavljati, če so zaloge nižje od predvidenih potreb ali jih presegajo. Prav tako je mogoče primerjati zaloge z minimalnimi količinami za tiste vrste materiala, za katere so določene. Na ta način dobimo tudi seznam kritičnega materiala.

Sproti lahko ugotavljamo, kateri materiali ne kažejo nobenega prometa po en, dva ali več mesecev, kar nam omogoča, da take primere lahko takoj raziščemo in nepotrebn material, ki nam samo bremeni obratna sredstva, odstranimo.

Mesečni pregled prispelega in oddanega materiala nam omogoča poleg drugega tudi kontrolo terminov pri nabavi in proizvodnji.

Strojno pa se lahko obdelajo posamezni detajli, kot je na pr.: posebna evidenca nabave in porabe zaščitnih sredstev.

Poročilo o porabi materiala v režijske namene bo dobil vsak šef oddelka za pretekli mesec. Iz poročila bo razvidno, koliko režijskega materiala je bilo porabljenega, kakšne vrste, koliko od tega ima vpliv na premije in za kakšen namen je bil porabljen (vrsta stroška). Iz poročila bo prav tako mogoče razbrati, kateri oddelek je material naročil in bo v sumljivih primerih dokumentacijo lahko najti v najkrajšem času.

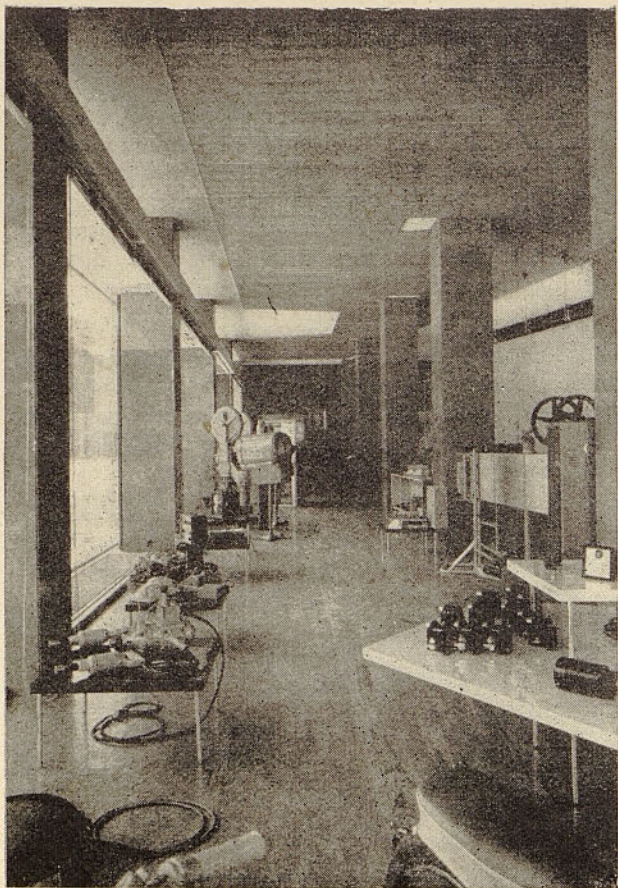
Vseh številnih pregledov poročil, evidenc, ki služijo v knjigovodske in statične namene tu ni mogoče navesti. Poudariti bi bilo treba, da bo njih vrednost prišla do izraza šele takrat, ko se bodo operativno vodstvo podjetja in posamezni referati znali z njimi okoriščati ter na osnovi njih hitro ukrepati. Žal pa so danes še nekateri, ki celo z nezaupanjem in odporom gledajo na take in podobne novotarije.

Vsa omenjena poročila se dajejo oddelkom na tabelah v pregledni obliki z vmesnimi in glavnimi vsotami. Razumljivo je, da se izdelujejo samo tiste tabele, ki se tudi praktično izkoriščajo.

M. J.

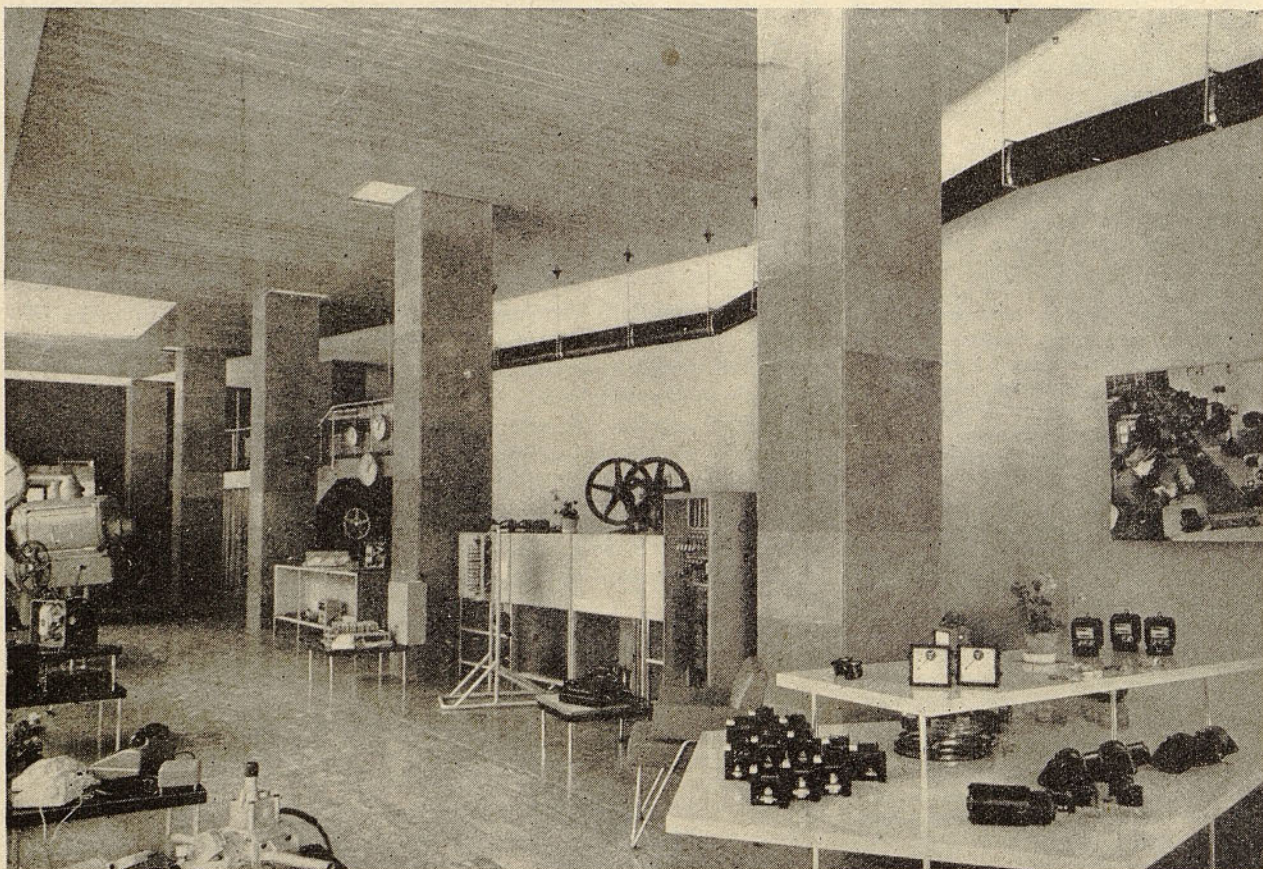
»Tovariš inženir, ali je res šestintrideseta varianta objekta 07 osvojena in potrjena?«

»Ne vem, ker pravkar dokončujem sedemintrideseto a pripravljajo že osemintrideseto.«

Našim industrijskim trgovinam v Beogradu in Skopju se je preteklega meseca pridružila trgovina v Ljubljani in pred nekaj dnevi tudi trgovina v Zagrebu. O njih bomo v naslednji številki prinesli kratek članek, za danes pa le ta dva posnetka.

→ Detajl iz prodajalne v Ljubljani

Električni instrumentarij

Srečal sem znanca in prijatelja. Govorila sva o raznih problemih v naši tovarni in ko sva načela vprašanje električnih instrumentov in naprav, je dobesedno takole potožil: „Kar srce me zaboli, ko vidim napravo v tako žalostnem stanju, čeprav je bila šele pred kratkim izdelana. Dogaja se, da rabijo kontrolne in umerjevalne naprave za odlaganje raznih predmetov: od malic, raznih torbic, vseh vrst listkov in kupov prahu, do kozarcev. Kar tja v en dan se pisari in praska po napisnih tablicah in mizah, verjetno iz dolgega časa ali v zabavo.“

Te njegove besede sem vzel z rezervo, čeprav me je življenje izučilo, da ima tudi najbolj nedolžna šala le nekaj resnice v sebi. Pa vendar mi niso dale miru in začel sem premišljevat o tem problemu, da bi sam ugotovil, koliko je resnice v izrečenih besedah. Razmišljal sem in iskal podatkov. In o vsem kar sem razmišljal bi vam rad nekaj napisal, da bi morda tudi oni, ki uporabljajo merilne instrumente in naprave našli malo časa za razmislek in ravnali skrbneje z zaupanimi jim napravami.

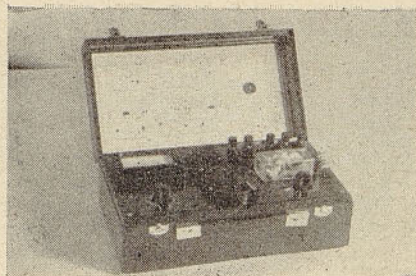
V povojnih letih, posebno pa v zadnjem času, mnogo razpravljamo o povečanju storilnosti. Naš kolektiv ni ostal samo pri besedah, ampak je napravil v tem pogledu velik korak naprej: vsako leto je storilnost večja.

Od prvega pojmovanja povečanja storilnosti, ko se je hotelo pridobiti čim več materialnih dobrin z izkoriščanjem fizičnih in duševnih sposobnosti posameznika, se bistveno razlikuje oblika, ki jo uvajamo v naših kolektivih, oblika, ki je edino pravilna in ki ustreza naši stvarnosti: storilnost je treba povečati z boljšo organizacijo proizvodnje, s sodobnimi proizvodnimi postopki in tehničnimi sredstvi. Saj je za oceno življenjskega standarda bistvene važnosti, s kakšnimi naperi se pridobijo materialne dobrine. Želja in težnja je, da so ti naperi čim manjši: z minimalnimi sredstvi je treba doseči največji efekt.

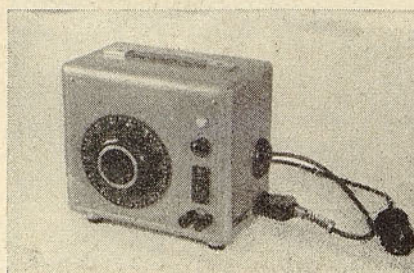
Sodobna proizvodnja pa ne postavlja samo zahteve za čim večjo storilnost. Ni dovolj, da je izdelek samo cenen, ampak mora biti tudi kvaliteten. Za doseg kvalitete izdelka, ki jo zahteva trg, pa so ravno tako potrebna sodobna tehniška sredstva, tako za proizvodnjo kot za kontrolo.

Važno mesto pri tehniških sredstvih, ki so potrebna za sodobno industrijsko proizvodnjo, zavzemajo električni instrumenti in naprave. Saj se le-ti vedno bolj uporabljajo in to ne samo v elektrotehniki, ampak v vseh panogah človeške dejavnosti. Z merjenjem električnih veličin posredno merimo in kontroliramo tudi neelektrične veličine: dolžino, težo, čas, hitrost, pritisk, vibracije, temperaturo, kislost itd. Še pomembnejše mesto bo pripadlo električnim napravam pri uvajanju avtomatiziranih pogonov v naše obrate, kjer bodo le-te uporabljene za samostojno programsko krmiljenje posameznih obdelovalnih strojev in skupin, kompletnih postrojenj itd.

Pri zadnjem pregledu električnega instrumentarija v naši tovarni decembra lanskega leta, smo ugotovili, da imamo 778 raznih električnih instrumentov in naprav. V tem pa niso zajete naprave, ki se uporabljajo v proizvodnji za kontrolo posameznih izdelkov, kot specialno orodje. Mirno lahko trdimo, da je vseh električnih instrumentov in naprav v tovarni preko 1000.

Naprava za kontrolo progovnih avtomatov

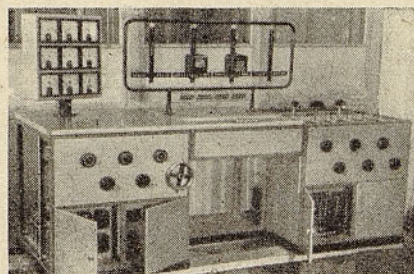

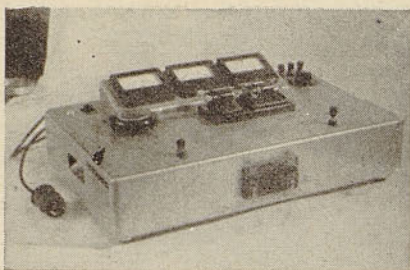
Regulacijski transformator

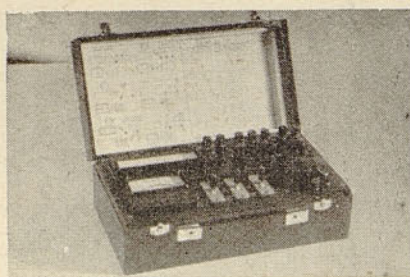
Termo kompenzator

Trofazna usmerjevalna naprava za števec pred dograditvijo

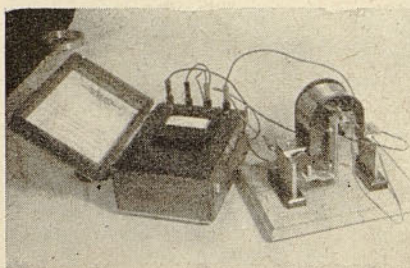

Naprava za kontrolo
vžigalnih tuljav

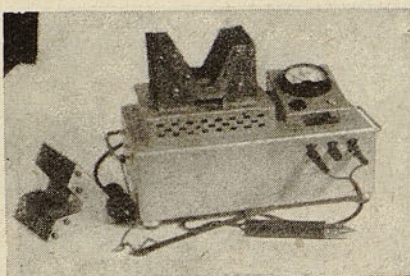

Naprava za kontrolo
številčnika ATA

Indikator poralitete tokovnikov

Naprava za kontrolo
rotorjev na kratek stik v ovojih

Čeprav je število električnih instrumentov veliko, jih še vedno primanjkuje. Strokovna usposobljenost in način dela je pri nas že na takem nivoju, da so mnogi električni instrumenti, katere smo smatrali še nedavno za osnovna sredstva, danes že mnogim nujno potrebno orodje. Vsako naslednje leto pa bo prineslo nove in vedno večje zahteve.

Kakšni so ti instrumenti? V glavnem so to standardni instrumenti domačega in tujega izdelka od najpreprostejših ohmmetrov, obratnih in precizijskih instrumentov do zahtevnejših merilnih naprav po laboratorijih in v proizvodnji. Nimam namena o njih tu govoriti, saj so vsem več ali manj znani. Tudi ne bom opisoval električnih merilnih naprav, katere so večinoma izdelane v naši tovarni. Odlejte si jih nekaj kar na slikah.

Hotel bi pa napisati nekoliko besed o vprašanju, katerega smo v začetku načeli. Zanima nas, kako ravnamo z električnim instrumentarijem. Saj je od tega odvisna njihova uporabnost, življenjska doba naprave. Na to vprašanje bodo dale najboljši odgovor ugotovitve, katere so zbrane za nekaj let nazaj, ugotovitve o primerih neodgovornega in malomarnega ravnanja z napravami. Res so mnogi primeri od teh danes že odpravljeni, žal pa še vedno niso vsi.

Dogaja se, da posamezniki, ki ne poznajo delovanja naprav, te vključujejo, pritiskajo na razne tipke, vrtijo gumbе ne oziraje se na to, kaj se bo pri tem zgodilo. Rezultat je okvara naprave.

Česti so primeri, da se po končanem preskušanju merilne naprave ne hranijo v primernih prostorih, kjer bi tako preprečili dostop raznim radovednežem.

Za popravila in redno vzdrževanje naprav skrbi v tovarni poseben odsek. Dostikrat se ugotovi, da so naprave popravljali neodgovorni ljudje, preden so jih prinesli v popravilo na pravo mesto.

Tudi varovanje merilnih naprav je dostikrat „nepotrebno zlo“. Če varovalka pregori, se navadno zamenja tako, da se varovalni vložek premosti s „tanko“ žico, ne da bi se pri tem ugotovil vzrok, zakaj je varovalka pregorela. Namesto varovalnega vložka smo našli v varovalkah tudi koščke tinolne spajke itd.

Konstrukterji merilnih naprav skrbe, da imajo te tudi lep zunanji videz. Na delovnih mestih pa so naprave kmalu „opremljene“ z različnimi podpisi z iglo, sledovi udarcev in slikami, katerim ni mesto tam.

Mnoge naprave so zapečatenе. Vendar se kaj rado zgodi, da o pečatih kmalu ni več sledu. To pa je dokaz, da je napravo nek radovednež odpiral.

Opazili smo, da so v merilnih in vpenjalnih napravah ležale koščice od sadja. Zaradi premajhne pazljivosti so se s stoli razbili električni merilni instrumenti in gumbi na napravah. Pri precizijskem instrumentu se je zaradi udarcev po njem odlepila šipa in je padla na kazalec. Razumljiva je bila potem tožba: „Ja, kazalec se zatika.“

Precizijski wattmeter je bil zunaj in znotraj tako zaprašen, da se ni dalo več odčitavati in je stal kot neuporaben. Na popravilo ni nihče od odgovornih pomislil.

Takih in sličnih primerov bi lahko našeli še več. Naš namen je le, da opozorimo na tako nepravilno ravnanje, da samim sebi in tovarišem okoli nas privzgojimo občutek odgovornosti do merilnih instrumentov in naprav. Naj nam bodo za vzgled delavci, ki delajo na strojih in skrbijo za njih čistočo in da so vedno v redu.

Električni instrumentarij pa ni nič drugega ali manj vrednega kot stroji, ki nam omogočajo, da si z manj truda služimo svoj kruh. V našem odnosu do delovnega mesta in pripomočkov, katera imamo na razpolago v tovarni se zrcali naš značaj, v tem se kaže tudi naša strokovna usposobljenost.

SiS

DPD „Svoboda“

v sezoni 1956/57

Dvorane in prostori, v katerih se je odvijalo celotno kulturno prosvetno delo našega društva v sezoni 1956/57, so postali temni in zatohli. Toplo pomladansko sonce vabi mlade kulturne delavce v cvetočo naravo in nič več jih ni mogoče zadržati v tesnih prostorih. Po osemmesečnem napornem delu si člani privoščijo oddih in delo ponehuje. Le v tej ali oni sekciji, ki še ni izvedla svojega programa, dokončujejo z delom, da bi izvršili zastavljeni plan in se pripravljajo na ta ali oni nastop. Svojo sezono zaključujejo člani društva z zadovoljstvom, da so veliko naredili in zato je pričakovani oddih toliko radostnejši. Da, uspeli so tu! Vidi jih vsak naš občan, ki mu je količkaj mar kulturno prosvetno udejstvovanje delovnega človeka. Saj ni bilo prireditve naših članov, da ne bi vsaj eno od njih obiskal odtod videl kdorkoli iz naših kolektivov in našega mesta. O delu ali o prireditvah je lahko vsakdo čital po naših časopisih, radio je vsak teden opozarjal delovne ljudi na to ali ono prireditev našega društva. Skratka, naše delo je postalo javno in otipljivo, v vsakem od nas pa je rasla zavest, da delovni ljudje Kranja dosegajo uspehe in da z njimi vred raste tudi kulturna razgledanost mladih delavcev. S tem pa je naše društvo doprineslo svoj delež k vzgoji socialističnega človeka in razvoju socialističnih odnosov sploh.

Ne bi bilo napak, da te uspehe podrobneje analiziramo bodiši, da nam rezultati te analize pokažejo nova pota v bodoči sezoni, bodisi da nam odkrijejo še nekatere pomanjkljivosti v delu društva, ki zadržujejo doseganje še večjih uspehov.

Predvsem je treba poudariti, da se celotna dejavnost društva oslanja na požrtvovalnost nekaj desetih tovarišev in tovarišic, ki vlagajo ves svoj prosti čas za kulturno prosvetno dejavnost in katerim pripada vse priznanje za njihovo delo. Ti tovariši in tovarišice predstavljajo jedro, okrog katerega se zbirajo ostali in s skupnimi močmi ustvarjajo, delajo, se veselijo in nudijo gledalcem in poslušalcem zdravo ter kulturno razvedrilo. To požrtvovalno delo ni ostalo neopaženo pri naši ljudski oblasti in drugih organizacijah, saj je bilo med letošnjimi Prešernovimi nagrajenci kar 6 naših članov, ki so prejeli nagrade in pohvale za svoje delo. Društvo je prejelo tudi pohvalo od Okrajne zveze Svobod in prosvetnih društev.

V skoraj pretekli sezoni je bilo težišče dela predvsem v izobraževanju delovnih ljudi. Prvi dve leti nam to ni uspelo, ker ni bilo mogoče dobiti kadra, ki bi prevzel to skrb. V letošnjem letu pa smo osredotočili vso pozornost temu udejstvovanju in tudi tu niso izostali pričakovani uspehi. Izobraževalna sekcija je prirejela redna tedenska predavanja, katerih je bilo 14. Teh predavanj se je udeležilo 1029 ljudi, povprečno torej 73 ljudi, kar je za prvo leto, ko smo uvedli ta način izobraževanja, kar zadovoljiv uspeh. Dramska sekcija je tudi letos organizirala igralski tečaj za vse mlade ljudi, ki se zanimajo za to umetniško dejavnost. Tečaj je imel zelo pester program dela, saj so na njem obravnavali slovenski jezik (izgovorjava in narečja), igralsko tehniko, tehniko maskiranja in recitacije. Predavanja so vodili izkušeni člani društva v splošno zadovoljstvo. Ta tečaj je obiskovalo redno okrog 40 članov igralske družine skozi vse leto. V drugi polovici sezone je bil organiziran še nadaljevalni tečaj angleškega jezika, katerega je obiskovalo 12 tečajnikov. Godbeni odsek je, kakor vsako leto, tudi letos dobro poskrbel za nov naraščaj. V godbenem tečaju je od 30 obiskovalcev napravilo izpit 28, le 2 nista uspela obvladati snovi. Zelo na široko je društvo zajelo mladino v vsakoletnem plesnem tečaju, v katerem dobiva doraščajoča mladina poleg osnov družabnih plesov, še osnovne pojme o lepem vedenju in obnašanju v družbi. Oba tečaja, začetni in nadaljevalni, je obiskovalo 167 tečajnikov. V glasbeni šoli »Svobode« se uči raznih instrumentov 70

mladih ljudi. V baletni šoli, ki obstoja že tretje leto, se razveseljivo udejstvuje 89 mladincev in mladink. Na ta način se je izobrazilo v tej ali oni dejavnosti nad 1437 ljudi. Vsekakor zavirljiv uspeh, vendar glede na število zaposlenih ljudi v našem mestu, še vedno prenizko število.

Igralska družina se iz leta v leto večja, saj ima z mladinsko skupino okrog 140 članov. Tudi njena zmogljivost je vsako leto večja. Medtem ko je v sezoni 1954/55 dala komaj 3 premiere, v naslednji sezoni 4, je v letošnjem letu izvedla kar 5 premier.

V komaj dobrih dveh in pol letih je dala občinstvu nad 110 predstav, kar predstavlja redok uspeh amaterskih igralskih družin. V teh letih je rasel dober igralski kader, ki je sposoben lotiti se tudi težjih del. Delo in uspehi te sekcije so želi posebno priznanje, kar dokazuje povabilo Predsedstva zveze Svobod in ljudskega prosvetnih društev v Ljubljani, ter uprave Ljudskega odra v Ljubljani na gostovanje. Prav naša igralska družina je bila izbrana, da z naštudirano igro »Straža na Renu« kot prva otvori Ljudski oder v Ljubljani. Pomembnost otvoritve take ustanove je bila poudarjena še s tem, da so bili na tej predstavi večino povabljeni javni kulturni delavci in predstavniki naše ljudske oblasti iz Ljubljane in njene okolice. Upamo, da se bomo na tem odru tudi v bodoče kosali z drugimi igralskimi družinami pred kritičnim ljubljanskim občinstvom.

Moški in ženski pevski zbor nadaljujeta s svojo tradicijo in nenehno dvigata svoj renome enega najboljših

Straža na Renu

Pri belem konjičku

Balet

zborov ne samo v Sloveniji, temveč tudi v okviru vse Jugoslavije. Neumorno delo članov, članic in dirigenta, se kljub obupnemu pomanjkanju prostorov, odraža v številnih javnih nastopih, koncertih, radijskih oddajah in gostovanjih. Včasih se skoro dozdeva človeku, da v Kranju ne znamo ceniti kvalitete tega zbora in izkoristiti njegove umetniške vrednosti pred drugimi sličnimi združenji.

Za vzgojo in razvedrilo naših najmlajših skrbi pionirska kino sekcija, ki je dajala redne kino predstave poučnih in zabavnih filmov za otroke. Čeprav je ta sekcija začela delovati šele v letošnjem letu, je uspela dati mladini 15 kino predstav, katere je obiskalo 554 pionirjev in 81 odraslih. Zanimivost te sekcije obstoja tudi v tem, da vsa dela od operaterjev, rediteljev in blagajnikov opravljajo

sami pionirji, ki se na ta način vzgajajo že v zgodnji mladosti v samostojnosti in odgovornosti.

Zelo resno deluje tudi godba na pihala, ki je v letošnjem letu priredila že nekaj lepo uspešnih koncertov, na katerih je pokazala zavidljiv uspeh in nenehen napredek. Zlasti je ta napredek opazilo občinstvo na javnem koncertu pred prvim majem, ko se ljudje niso mogli načuditi, odkod taka ubranost in enotnost celotnega kolektiva. Lepo umetniško podajanje posameznih točk je odraz požrtvovalnega dela vseh članov skozi vse leto.

Edina bolesta točka so stari instrumenti, ki bi jih bilo treba čimprej zamenjati z novimi. V ta namen se je društvo že obrnilo na vse naše tovarne, vendar do sedaj skoro brez odziva. Čuditi se je takemu odnosu naših kolektivov, ko po drugi plati vemo, da bo delavski Kranj lahko v kratkem ostal brez delavske godbe, kajti instrumenti so stari nad 50 let, izrabljeni, privatna last, povrh pa še za pol tona višji od drugih godb, tako da naša godba ne more nikoli nastopati v združenih godbah na velikih nastopih. Polno razumevanje za to našo skupnost sta pokazala le občinski ljudski odbor in SZDL, ki sta kot prvi prispevek odobrila en in pol milijona dinarjev za obnovu instrumentov. Želeti bi bilo, da bi tudi naši kolektivi pokazali enako razumevanje!

Ob tem skromnem pregledu dela našega osrednjega kulturno prosvetnega društva, v katerem se zbira cvet mladine in delovnih ljudi mesta Kranja, se odpira pogled na lepo in požrtvovalno delo naših kulturnih delavcev, ki sicer ne rodi takoj obilnih sadov, še manj pa hvaležnosti, imamo pa zavest, da počasi in stalno napredujemo in dvigamo kulturno obzorje ne samo članom, temveč vsem, ki nas podpirajo in delajo z nami. V naših delovnih ljudeh se budi prepričanje in zavest, da novi socialistični odnosi zahtevajo kulturnejšega in razgledanejšega človeka v vsakem pogledu. Ravno v tem pa se približujemo tisti plemeniti nalogi, ki jo imajo naša delavska prosvetna društva.

M. Š.

TROBOJ GORENJSKE MLADINE

Marca letos je mladinska organizacija tovarne Litostroja iz Ljubljane sklicala posvetovanje mladinskih organizacij Železarne Jesenice, Iskre iz Kranja in domače mladine z namenom, da se mladina teh treh največjih podjetij na Gorenjskem med seboj spozna in se pogovori o svojem življenju ter si v bodoče na ta način izmenjuje svoje delovne in življenjske izkušnje. Posvetovanja v Ljubljani so se udeležile delegacije vseh treh podjetij ter so se hkrati pomenili o svojem bodočem delu. Mladinska organizacija Železarne Jesenice se je obvezala, da bo železarska mladina pripravila izlet mladine vseh treh podjetij v naravo. Mladin-

ska organizacija Litostroja bo pripravila posvetovanje, kjer bo mladina vseh treh podjetij razpravljala o splošnih vprašanih svojih podjetij, življenju mladine, njihovem delu in pomanjkljivostih dela mladinskih organizacij.

Naša mladinska organizacija pa je prevzela organizacijo vseh fizikturnih tekmovanj. Tako je naša mladinska organizacija povabila 21. aprila letos mladino Litostroja in Železarne na prijateljsko fizikturno tekmovanje v streljanju, nogometu, odbojki, namiznem tenisu in šahu. Razen nogometnega moštva Jeseniške Železarne so se vabilu odzvale vse ekipe omenjenih disciplin. Pokroviteljstvo nad tekmo-

vanjem je prevzel upravni odbor tovarne Iskra, ki je kupil za ekipnega zmagovalca troboja prehodni pokal.

V nedeljo zjutraj 21. aprila so člani sekretariata mladinske organizacije tovarne Iskra pričakali goste pred Restavracijo Kranj. Po prijateljskem pozdravu so se pričela tekmovanja.

Najprej so tekmovali strelci zračno puško. Tekmovalci so dosegli dokaj lepe rezultate, pokazalo pa se je, da so mladinci teh treh podjetij v streljanju zračno puško precej enako močni. Vendar so po ostri borbi zmagali železarji s 610 krogi pred Iskro (608) in Litostrojem (604) od 750 možnih.

Istočasno so v spodnjih prostorih Restavracije preizkušali svoje znanje ša-

histi. Tudi v brzopoteznem dvokrožnem šahovskem troboju so bili železarji najboljše, saj so zmagali z 22 točkami, šahisti Iskre so osvojili 20 in Litostroja 18 točk. Rezultati: Litostroj : Jesenice 5:5, 5:5; Iskra : Litostroj 5:5, 7:3; Jesenice : Iskra 5:5, 7:3.

Na Gaštejcu pa so dopoldne tekmovali za naslov prvaka teh treh podjetij ekipe v namiznem tenisu. Tokrat je ekipa Iskre pokazala gostom izredno lepo in borbena igro in zasluženega zmaga. Rezultati: Iskra : Jesenice 5:0; Iskra : Litostroj 5:0; Litostroj : Jesenice 5:2.

Odbojkaše je motilo slabo vreme, zato so morali tekmovali v stražiški telo-

vadnici. Tudi v tej disciplini so Jeseničani premagali svoje tovariše iz Ljubljane in Kranja.

Ekipa Iskre ni izpolnila pričakovanja in zgubila z železarji oba seta. Vzrok poraza, ki ga vsekakor nismo pričakovali, je bil zaradi nenadne boleznin odbojkaša Slavka Kalan in je zato igrala ekipa Iskre nekompletna. Rezultati: Jesenice : Litostroj 2:0; Iskra : Litostroj 2:0; Jesenice : Iskra 2:0.

V nogometu pa sta igrali samo moštvi Iskra in Litostroja, kjer so zmagali domači s 5:1.

Po zaključku tekmovanja so se mladinci zbrali na slavnostnem kosilu, ki

ga je pripravil upravni odbor naše tovarne. Po kosilu so se zbrali v zgornji dvorani restavracije. Ekipe — zmagovalke posameznih disciplin — so prejele diplomo. Železarna Jesenice pa za prvo mesto v troboju prehodni pokal, ki ga ji je podelil član upravnega odbora tovarne Iskra tov. Mirko Križnar.

To tekmovanje je bilo hkrati posvečeno Kongresu delavskih svetov in praznovanju Dneva mladosti. Prihodnjič se bodo mladinci in mladinke vseh treh podjetij spet srečali na skupnem izletu, ki ga bo pripravila mladina jeniške Železarne.

Jože Erlah

ŽENA IN ŠPORT

(konec)

Vaje izdržljivosti že odgovarjajo temu razvojnemu obdobju in jih je potrebno uporabljati v obliki peš-hoje, krosov, plavanja, smučanja in podobnih vaj, vsekakor pa se moramo pri tem izogibati pretiranega trošenja moči, kar je škodljivo tako za ženo, kakor za moškega. Vaje brzine so prav tako potrebne za pospeševanje krvnega obtoka in tudi pri njih ne smemo pretiravati. Njihova uporabljivost je pri žedah najbolj dostopna v obliki raznih štafet in iger.

Tudi vajam gibčnosti je treba posvečati večjo pozornost. Vse tisto, kar je bilo navedeno o vadbi skokov v prejšnjem razvojnem obdobju, velja tudi za to obdobje. Predvsem doskočišča naj bodo skrbno urejena.

Žene tega razvojnega obdobja so aktivne v proizvodnji. Zato je potrebno odstranjevati škodljive posledice profesionalnega dela, po drugi strani pa s pomočjo telesnih vaj čim dlje obdržati delovno sposobnost posameznice.

To delo bi se moglo najlaže izvesti po skupinah glede na sorodnost poklica, kar bi bilo idealno, če bi podjetja sama uresničevala pogoje izvedbe gimnastike v proizvodnji. Tako je pa sedaj to mogoče izvajati individualno na urah splošne telesne vzgoje v telovadnicah Partizana. Izbira sredstev za dvig delovne sposobnosti je mnogo večja, ker se žene tega razvojnega obdobja lahko v večji meri poslužujejo vaj moči in izdržljivosti. Pri vadbi moramo odstranjevati zlasti posledice enostranskega fizičnega dela in zato skrbeti za sprostitvev otrdelih in krepitvev zapostavljenih mišic.

Dobro razpoloženje na telovadnih urah in osvežitvev po njih sta dva izmed glavnih pogojev za uspešno in pravilno izvedbo telesne vzgoje. Na to moramo misliti v teku vseh razvojnih obdobj. Da

to dosežemo, se poslužimo v obilni meri raznih iger od najenostavnejših do športnih (odbojka, košarka, rokomet). Žena se namreč zelo rada igra z žogo. Fri tem pa žoge ne smatramo samo kot sredstvo za igro, temveč za izvajanje raznih vaj zamahov in spretnosti.

V pogledu telesno vzgojnega pouka v tem obdobju si je potrebno zapomniti naslednje: posvetiti vso pozornost načrtnemu negovanju mišic in sklepov medeničnega pasu, katerim je potrebna moč, gibčnost in elastičnost; varovati se težjih pretresov notranjih organov; pri vadbi na orodju se je treba izogibati vaj moči, katere pa zamenjujemo z vajami zamaha; vaje brzine uporabljati brez pretiravanja; razvijati estetski smisel in občutek za lepo gibanje z uporabo ritmike in glasbe. Vse vadbene ure naj ne pogršajo živahnosti in dinamike.

Šport privlači vedno več žena. S tem v zvezi se postavlja vse pogostejše vprašanje (tako pri nas kot tudi drugod po svetu) ali naj se žena bavi s to ali ono športno panogo, ali naj se podvrže športnemu treningu in ali naj sploh sodeluje na športnih tekmah, do kakšne mere in v katerih športnih panogah?

Posebno skupino predstavljajo žene srednjega in starejšega razvojnega obdobja od 36 leta dalje. Tudi tu se lahko napravi razdelitev na dve skupini: obdobje do klimakterija in po njem, ko preneha funkcija spolnih žlez in se pričnejo pojavljati prvi znaki staranja (debelitev, slabitev mišičnega tonusa ali napetosti, neelastičnosti krvnih žil in ostalo). V tem obdobju je naloga telesne vzgoje v tem, da pomaga ženi obdržati zdravje in svežost organizma, da preprečuje popuščanje mišične napetosti in da s primernimi vajami obdrži delovno sposobnost organizma. Kot sredstva za to je potrebno izbirati take vaje, ki imajo za cilj sprostitvev in raztezanje mišic. Zelo koristne in potrebne pa so tudi vaje, ki

pospešujejo delovanje srca in pljuč, kot je n. pr. počasen in umerjen tek, hoja, vaje z medicinkami. Vaje na orodju je treba omejiti, prav tako pa se je tudi treba izogibati vaj za brzino. V tem obdobju moramo upoštevati predvsem psihične in fizične spremembe v ženskem organizmu, okrepiti se mora tudi medicinska kontrola, ki je pri delu z grupami žensk tega starostnega obdobja zelo važna. Fiziološka krivulja obremenitve organizma na telovadnih urah se mora položno vzpenjati in padati.

To, kar je bilo doslej omenjenega, se nanaša na splošno telesno vzgojo, ki služi kot osnova za vse ostale športne dejavnosti. Glavna odlika in prednost tega dela je vsestranost. Držati se je treba zgoraj omenjenih principov, kajti le tako se bo mogoče izogniti nevarnostim v zvezi z osnovno biološko funkcijo ženskega organizma in le z upoštevanjem teh principov bo telesna vzgoja pripomogla k njenemu pravilnejšemu razvoju.

Zelo različna so tudi stališča glede vprašanja ali žena lahko brez škode za razvoj svojih bioloških funkcij trenira in tekmuje tudi v času menstruacije in nosečnosti. O teh vprašanjih imamo v športni literaturi precej razprav. Mišljenja avtorjev so različna, v mnogih primerih celo čisto nasprotna. Ginekologi zavzemajo pri teh vprašanjih mnogo strožje stališče kot športni zdravniki. Nekateri med njimi popolnoma zavračajo udeležbo žen v športnih tekmovanjih in prepovedujejo vsakršno treniranje v času menstruacije, medtem ko so drugi v tem pogledu precej popustljivejši in priporočajo omejitve telesnih vaj prvi in drugi dan menstruacije, nekateri pa gledajo na stvar čisto individualno. Pogosto se športni zdravnik ne zanima, zakaj je ta ali ona športnica prenehala tekmovati, po drugi strani pa so ginekologi in športnica nagnjeni k temu, da vsako težavo, ki se pojavi pri menstruaciji, nosečnosti ali porodu, povezujejo in iščejo vzroka zanjo v treningu ali tekmovanju. Raziskave in statistike, ki so v tem pogledu na razpolago, še niso zadostne. Ker so upoštevane le izjave samih tekmovalk po zaključenem tekmovanju, so zaradi tega subjektivne in ne morejo imeti znanstvene podlage.

Športna literatura navaja nekaj primerov za žene, ki so se v času nosečnosti bavile s športnim treningom in nekaj primerov žena, ki so v tem času celo tekmovale. Nekatere so se bavile z lažjim treningom brez kakršnihkoli škodljivih posledic prav do konca nosečnosti. Prav tako pa navaja športna literatura tri splave po tekmovanju in sicer enega v četrtem mesecu po nekem jahalnem turnirju, po enega pa v tretjem in četrtem mesecu, kjer je ženska sodelovala v plavalni tekmi. O poteku poroda pri športnicah obstoja dvoje mišljenj: eno je, da športnice zaradi močne miškulature medeničnega dna težje rodijo, medtem ko drugo trdi, da so mnoge športnice rodile lažje, kar naj bi omogočil prav športni trening. Tudi ti podatki so zaenkrat nezadostno objektivni, ker je bil material za preiskave maloštevilen in so bili izsledki napravljeni na

podlagi izjav tekmovalk po tekmovanju, ne pa na znanstveni podlagi.

Zoženost medenice v pogledu širine in globine povezujejo razni avtorji predvsem pri športnicah, ki tekmujejo v lahki atletiki in na orodju. Vsekakor pa tudi to vprašanje ni zadostno osvetljeno, pri tem pa se vsi avtorji strinjajo s tem, da se je med menstruacijo treba izogibati plavanja. Zelo zgrešeno bi bilo odvrčati žene od gibanja v času menstruacije, ker je to povsem prirodna pojava. Že prej je bilo omenjeno, da so težave, ki nastopajo med menstruacijo, pogostokrat posledica zgrešene vzgoje in razneženja mestnih deklet, kar pa nam nikakor ne sme biti za vzgled. Prav isto velja tudi za čas nosečnosti. Séveda pa morajo biti vse te vaje v tem obdobju pravilno in skrbno izbrane, kajti le s takimi bo omogočen in olajšan pravilen potek nosečnosti in poroda. Kar se tekmovanja tiče, se to ne priporoča, ker jemlje preveč energije, to pa gre na škodo ploda in bi imelo za njegov razvoj nezaželene posledice. Tudi med menstruacijo se ženam ni treba ukvarjati s tekmovanji, temveč se jim priporočajo le lažje vaje in lažji trening. Najpravičnejše je, da se prepusti reševanje tega vprašanja samim športnicam, zelo nepravilno pa bi bilo, da se takšno izogibanje pretvori v pomehkuženje.

Omenim naj, da vlada med ljudmi še veliko predsodkov, ki še vedno zavirajo pravilen razvoj našega fizikturnega gibanja pri ženah. Posebno na vasi se smatra, da ni dostojno, če ženska odloži odvečno obleko pri telovadbi, kljub temu, da nam je jasno, da so te vaje lahko koristne samo, če se jih izvaja v prikladni telovadni obleki. Ti predsodki so sicer v mestih že odpravljeni, toda na vasi je treba pri njihovem odpravljanju postopati zelo previdno. Zato ne bi bilo odveč, če bi se o splošnih higienskih vprašanjih seznanjali tako moški kot tudi ženske. Ovreči je treba tudi mišljenje, da postane žena zaradi športnega udeleževanja groba in dobi njeno telo moške oblike. Kajti s pravilno postavljenim telesnim vzgajanjem, ki sloni na principu vsestranosti, je mogoče zagotoviti pravilen razvoj organizma žena - športnic. Zavedati se moramo, da enostransko športno udeleževanje ne vodi k uspehu, temveč je uspeh mogoč le tedaj, kadar športnica poleg tehnike neke športne panoge pridobi in obdrži tudi telesno kondicijo. Ta pa se doseže le z vsestrano uporabo telesnih vaj. Danes ima vsak šport tudi svoj dopolnilni šport in pojmovanje, češ da je odlika športnice v tem, da slepo posnema moško držo in njegove geste, je preživeto in našemu fizikturnemu gibanju povsem tuje.

Ženi je potrebna brez obzira na starost telesna vzgoja, ker je to v interesu skupnosti in tudi v interesu močnega in zdravega potomstva. Telesno zdrava žena bo z lahkoto prenesla nosečnost in porod. Rodila bo zdrave otroke, preje se bo popravila in hitreje spet prevzela svoje mesto v delovni skupnosti.

Bogdan Napokoj

ZENA DOMA IN V PODJETJU

V 4. številki „Iskre“ se je tovarišica Slavka lotila vprašanja gospodinjske vzgoje moža. Zdi se mi potrebno, da se ji pridružim in nekoliko podaljšam njen sestavek.

Res je namreč, da je silno težko in nerodno, če žena, ki je istočasno gospodinja, mati in uslužbenka, zboli. Človek o tem raje ne misli, zato je toliko težje, kadar do tega resnično pride. Prav gotovo je marsikatera, ko je prečitala članek, občutila resničen strah pred tem. V tovarni jo nadomesti druga, kaj pa doma? Da bi jo zamenjal mož? Tega si res skoraj ne upam pomisliti. Prav gotovo mora marsikdaj mož tudi doma prijeti za delo, predvsem v drvarnici in na vrtu in to je tudi prav in lepo; da bi se mi vrteel s predpasnikom po kuhinji, tekal za otroci, če so vsi doma, skrbel, da bodo kokoši nahranjene, da bo pomita posoda, založena shramba, oprano perilo in urejeni še vsi ostali nevidni gospodinjski posli, tega bi pač ne mogla verjeti. Mislim tudi, če bi s takimi predlogi prišla na dan pred možem, mi prav gotovo ne bi pritrdil in tudi v primeru moje bolezni ne prevzel vseh teh drobnih in velikih skrbi, ki so pri nas ustvarjene edino in samo za žene. Seveda, če je gospodinja prikljenjena na posteljo, mora mesto nje marsikaj napraviti mož; da bi ga „gospodinjsko popolnoma izobrazile“, verjetno ne bo šlo. Z redkimi izjemami, ki jih nekatere žene le uživajo, ko imajo može za prave gospodinjke, mislim, da ne moremo računati. Večina nas bo le ostala, ki se bomo temu čudile. Naši možje so pretrdi za gospodinjska dela, pod čast jim je, da bi nam preveč in vidno pomagali, vsaj kar se kuhinje in sob tiče.

Imam pa znance Angleže, moža in ženo, ki sta lansko poletje preživela pri moji kolegici. Kosila sta v hotelu, ker sta bila pač na letovišču, večerjo pa sta si sama pripravljala doma. To smo vsi debelo pogledali, posebno možje, ko je po večerji dobri Tom prvi vstal od mize in pospravil z nje prazno posodo, povprašal po priboru za pomivanje in ni dovolil ženi, da bi mu šla pomagat. Ko sta videla naše začudene obraze, sta se samo nasmehnila in povedala, da je pri večini družinah na zapadu urejeno tako, da gospodinjske posle opravljata mož in žena skupno. Onadva imata n. pr. urejeno tako, da tisti čas, ko je mož v službi, žena doma opravi vsa taka drobna dela, kot so vsakodnevno pospravljanje, priprava kosila, ki seveda v Angliji ni tako komplicirana, saj veliko jedi dobiš v trgovini že na pol pripravljenih in jih doma samo dokončaš in začiniš po svojem okusu. Tudi kuhinje so bolj mehanizirane in gospodinja je prihranjeno mnogo tekanja po stanovanju. Ko pa pride mož

domov, skupaj opravita kar je težjih del, kot je n. pr. loščenje parketov in čiščenje, seveda vse s sesalcem za prah. Da je mož pri vsem tem resnično spreten, sem se prepričala sama, saj je bilo kar veselje gledati s kakšno eleganco je pomival, brisal in pospravljal. Dodal je še, da je pospravljanje po večerji vedno njegovo delo, ker večerja je razen čaja z mlekom vedno hladna in ni veliko dela z njo, niti s pospravljanjem.

Toda o vsem tem lahko samo premišlujem, moj mož si ga dosledno ni vzel za vzgled, čeprav mu je nekoliko res pomagalo. Toda tega, da naši možje niso taki jim ne smemo zameriti, saj niso tako vzgojeni; zadovoljne smo lahko, če pokažejo voljo, da bi nam pomagali, pa čeprav so pri tem malo nerodni. Ostane nam le, da poskušamo tako vzgojiti svoje sinove in jim dokazati, da ni tako hudo in sramotno pomagati mami in kasneje ženi. Poskusimo, morda nam bo pa kakšna snaha čez nekaj let hvaležna.

Miša M.

Odplula je z ladjo

„DEL ROSSO FERALE“

*Galeb beli in samotni,
zakaj motil si moj dub odsotni,
ko v mraku sedel si na temni brod,
ki plaval daleč je od tod?
Oložen zrem v mrko sivino,
v srcu čutim rahlo bolečino.
Odplula je z ladjo „Del rosso Ferale“,
meni v očeh so solze ostale.
Temna je noč in valovi šume.
Tam za gričem svetilniki žare
in ladja „Del rosso Ferale“
izginja v daljavo od temne obale.*

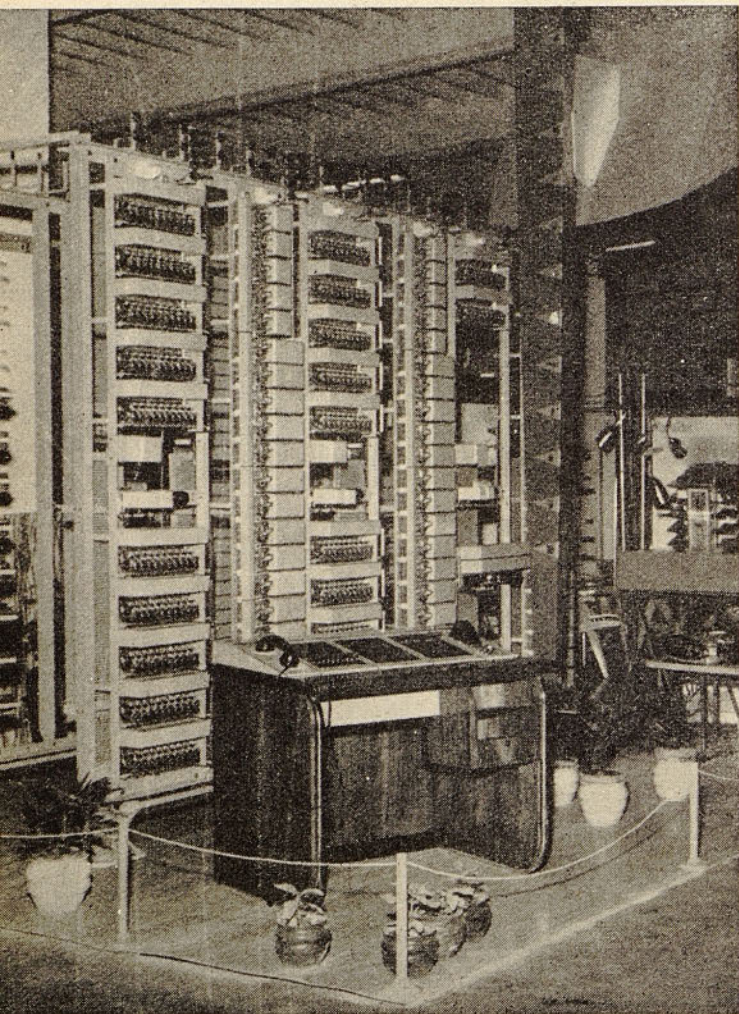
Brigita K.

Spomladanski velesejem

ZAGREB 1957

Čeprav je preteklo že precej časa od letošnjega spomladanskega mednarodnega velesejma v Zagrebu, se mi zdi vseeno potrebno napisati nekaj besed. Če se ne motim, je v eni naših lanskoletnih številčk pisec IFV kritiziral aranžman v našem paviljonu na lanskem jesenskem velesejmu v Zagrebu. Ker pa v naši majski številčki nisem zasledil nobene kritike o spomladanskem sejmu, sem prišel do prepričanja, da pisec IFV ni videl spomladanskega sejma, ker prav gotovo ne bi mogel mirno preko tega.

Paviljon »ISKRA« na ZV

Kaj je bilo? Prvo kar te je opozorilo, da se nahajaš na razstavnem prostoru Iskre, je bila postrani viseča tabla z napisom naše tovarne. „Aha, tu smo torej,“ sem si dejal in se ogledal okoli. Centralo, ki jo vidite na sliki, sem opazil, a ker nisem strokovnjak, nisem mogel ugotoviti koliko številčna je. Tovariši telefonisti naj mi oprostijo, ali tak sem pač. Čudim se, da naš propagandni oddelek ni mogel napraviti napisa, ki bi mimoidoče opozarjal, da je ta naprava telefonska centrala s toliko in toliko notranjimi priključki, in toliko zvezami s pošto telefonsko centralo. Isto velja za posredovalno mizo. Vse to bi bilo potrebno še toliko bolj, ker smo imeli za soseda tovarno „Nikola Tesla“ iz Zagreba.

Zaboj, ki ga vidite na desni strani v sredi, je bil lepo vijolčast in v njem so bili — bonboni tvrdke Peter Pikel? Ne! — naši merilni instrumenti. Ojačalec in ne vem kateri izdelek še, so bili razstavljeni le kot fotografije. Napisi niso učinkovali, ker niso bili v skladu z velikostjo fotografije in barvo podlage. Neefektno, odnosno popolnoma zgrešeno je bilo tudi ozadje razstavnega prostora: meter širok pas blaga z zelenimi in rumenimi progami na beli podlagi! Ozkotračni kinoprojektor je bil postavljen s hrbtom proti obiskovalcem, lice pa je imel proti španski steni iz fotografij naših izdelkov. Kako pa so bili prodajalci založeni (bolje: nezaloženi) s prospekti raje ne govorim, kajti to je rakova rana naše propagandne službe.

Z zavestjo, da Iskra predstavlja pač veliko več, kot je bilo prikazano na tem sejmu, sem nezadovoljen zapuščal sejske prostore. Na drugih razstavnih prostorih sem lahko opazil veliko večjo pozornost do kupcev in potrošnikov in boljši okus za prikaz uspehov v dejavnosti podjetij.

Morda se kdo ne bo strinjal z menoj; naj napiše svoje mnenje, da bomo — kot pri nas radi rečemo — slišali tudi drugo plat zvona.

Sg.

IZOBRAZBA -

POT K NAPREDKU

V našem podjetju pripravljamo ustanovitev izobraževalnega centra, ki bo organizirano vodil izobraževanje članov našega kolektiva. S tem utrjuje Iskra v skladu s svojimi načeli — tudi na tem področju sistematični način dela.

Hiter družbeni razvoj ter nove tehnične in organizacijske pridobitve narekujejo sodobnemu industrijskemu človeku stalno izobraževanje, stalno izpopolnjevanje svojega znanja. Le pod takimi pogoji more vsak posameznik na svojem delovnem mestu doseči ustrezen učinek in kvalitetno opraviti poverjeno mu delo. Potreba po stalnem izobraževanju obstoja pri vseh ljudeh na vseh delovnih mestih — od najosnovnejšega delovnega mesta do vodilnih delovnih mest. Iz tega sledi, da je treba nuditi možnost izobraževanja vsem in tako omogočiti razvoj vsem članom kolektiva.

Večje znanje in boljša spretnost nujno rezultira večji učinek in boljše kvaliteto. V tem so vidne koristi izobraževanja za posameznika in za podjetje. Za večji učinek in za boljše kvaliteto, skratka, za hitreje in bolje opravljeno delo prejme posameznik večji zaslužek, podjetje pa v istem času in za enaka vložena sredstva več proizvodov. Vse to pa pomeni večjo produktivnost, ki smo jo dosegli brez bistvenih dodatnih finančnih sredstev, v čemer je izražen tudi družbeni pomen izobraževanja.

Boljše znanje in večjo spretnost si seveda lahko pridobimo na več načinov. Važno pa je, da je izobraževanje v podjetju planirano in sistematično, ker je le pod takimi pogoji učenje učinkovito in točno, napredek pa hiter.

Z namenom, da bi bilo izobraževanje v našem podjetju izvajano sistematično in zato učinkovito, pripravljamo ustanovitev posebnega „Izobraževalnega centra“, ki bo prevzel skrb za organizacijo izobraževanja in skrbel, da bo postalo izobraževanje splošno in stalno.

Vsak novo sprejeti član kolektiva bo dobil v centru splošno potrebno znanje o podjetju, njegovem razvoju, ciljnih, organizaciji in upravljanju podjetja ter tisti del strokovnega znanja, ki ga posameznik še nima, a ga uspešno delo na predvidenem delovnem mestu zahteva. Ker center ne bo razpolagal z vsemi raznovrstnimi stroji in napravami, se bo izobrazba nadaljevala na delovnem mestu v oddelku pod vodstvom inštruktorjev, ki bodo predstavljali nekakšno podaljšano roko centra.

Seveda pa bo center posevečal vso pozornost izobrazbi že zaposlenih ljudi v podjetju in jim omogočil, da pridobijo manjkajoče znanje na hiter in učinkovit način, uporabljajoč pri tem sodobne metode poučevanja.

Organizacija izobraževalnega centra je obsežna in odgovorna naloga, ki jo bomo uspeli opraviti postopno v skladu z nastajanjem in obstojem ustreznih pogojev. Brez dvoma pa bomo uspeli doseči v sodelovanju in s pomočjo strokovnjakov Zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS, da bodo prvi sadovi dela tega centra vidni že konec letošnjega leta.

Kry

ZRCALNE LEČE ZA SKORAJ SLEPE so najnovejša pridobitev, ki omogočajo vid tistim, ki jih danes že smatramo, da so slepi. Namesto običajnih leč za navadna očala ima naprava lečasta zrcala, ki lahko povečajo opazovani predmet 300 krat pod vidnim kotom 60°. Iznajditelj takih očal, profesor na Kolumbijski univerzi doktor William Feinbloom, zatrjuje, da bo omogočen vid tudi tistim, katerim je vid opešal na 2% zmožnosti vida. Take ljudi s tako opešanim vidom danes smatramo za slepe. Od vseh slepcev je dobra polovica popolnoma slepa, druga polovica pa ima izredno opešan vid. Ta očala lahko pripomorejo, da bi bilo na svetu polovico manj slepcev.

Zanimivosti

SODOBNI PRIPOMOČEK ZA RIBOLOV

Prav gotovo ste že slišali o netopirjih, ki letajo ponoči s pomočjo »radarja«. Netopirji oddajajo valove, ki se odbijajo od predmetov in jih netopir zopet zaznava. Na podlagi tega efekta lahko leta netopir v popolni temi, ne da bi se zaletel v kak predmet. Prav tako možnost oddajanja valov (neke vrste zvoka) imajo tudi ribe. Na isti način lahko na večje razdalje oddajajo razne ovire, velike ribe ali celo ribiške mreže. Strokovnjak za oceanški ribolov, profesor Daniel Merriman na univerzi Yale v ZDA je konstruiral aparat, ki uničuje od rib oddane ultrazvočne valove tako, da se nazaj k ribam več ne odbijajo. RIBE tako ne morejo zaznati ovir in se tako brez opozoril zatekajo v ribiške mreže. — V Savi pri Kranju, pa bi verjetno tudi s takim aparatom ne ujel dosti rib.

TELEVIZIJSKI PROGRAM NA MAGNETOFONSKEM TRAKU

To, kar je bilo še pred nekaj leti samo ugibanje, je danes že uresničeno. Takrat smo ugibali, ali se bo dal televizijski program posneti na magnetofonski trak. Kljub težavam, ki so pri poizkusih nastopale, je uspelo neki ameriški tovarni izdelati magnetni slikovni »akumulator«. Magnetni trak je 5 cm širok, odtipovalni sistem pa ima 4 za 90° premaknjene magnetne glave. Na svitek s premerom 35 cm se lahko posname 1 uro trajajoči televizijski program. Najvišja frekvenca, ki se lahko registrira je 4 MHz. Kvaliteta slike je menda odlična. Za široko potrošnjo pa ti aparati še ne bodo kmalu zreli, saj znaša cena takega aparata 45.000 dolarjev. To je, mimogrede povedano, cena za 40 avtomobilov »Volkswagen«.

Dr. Ivan Vidmar:

Higiensko tehnična zaščita v podjetju

(Nadaljevanje)

Zaradi teh dejstev razmislimo, kako in kam usmeriti in poglobiti našo varstveno vzgojo in prosvetno propagando dejavnost pri preprečevanju nesreč pri delu.

Obrnimo se torej:

1. K vodstvu podjetja, direktorju kot neposrednemu organizatorju dela v podjetju, tehničnim in komercialnim strokovnjakom, mojstrom in predelavcem.

2. K neposrednim proizvajalcem, k vsakemu delavcu na vsakem zdravju škodljivem in za življenje nevarnem mestu, še posebno pa k mladim kadrom, vajencem in tistim mladim nekvalificiranim kadrom, ki prvič stopajo v industrijski obrat.

Od izbire primernih varstveno vzgojnih metod je odvisno, kako učinkovita bo higiensko tehnična zaščita službe v podjetju. Zato pa je predvsem potrebno, da vodilni kader podjetja, organi delavskega upravljanja ter neposredni proizvajalci sami spoznajo, da je pogoj za doseglo višje življenjske ravni dobra varnostna služba.

Pri nas je in ostane najvažnejši člen v proizvodnji človek, zanj ustvarjamo in gradimo vse. Kdorkoli je danes mnenja, da je mogoče voditi in upravljati delo, ne da bi upoštevali človeka, njegovo duševnost in kvalitete, je na napačni poti. Tisti, ki preizkušajo vzroke nesreč, ne bi smeli prezreti problematike, o kateri sem prej govoril in se zadovoljiti z ugotovitvijo, da je nesreče kriv ponesrečenec sam. Upoštevati človekovo duševnost pa obenem pomeni vršiti preventivo, to je preprečevati nesreče, kar je ena najvažnejših nalog, ki jo moramo imeti stalno pred očmi.

Iz preje navedenega ste videli, da zaščitne naprave na strojih in predpisi za varnost pri delu obstojajo zato, da se delavca zaščiti pred poškodbo. Obratne nezdode moramo zmanjšati in se moramo še naprej boriti za večjo disciplino. Vendar poškodbe tvorijo samo majhen del tega, zaradi česar delavci bolujejo. Zato je treba tudi splošni zaščiti zdravje naših delovnih ljudi in njihovih družin posvetiti še mnogo pažnje. Naše zdravje je odvisno od okolice v kateri živimo. Vsakdo bo razumel, da slaba, vlažna in prenatrana stanovanja in slabi delovni pogoji preje ali pozneje slabo vplivajo na delavca. Zato je dolžnost HTZ komisije, da neprestano opozarja vodstvo podjetja, da je zdravje delavcev odvisno tudi od teh faktorjev. Če bodo naše delavnice še tako higiensko urejene, obstoji še vedno možnost, da bo delavec zbolel in postal pasiven člen v verigi proizvodnje, če bo doma stanoval v slabem stanovanju in se nepriemno hranil. Nikoli ne moremo dovolj poudariti važnost prehrane. Pri nas, obstoji neka velika nepravilnost, da naši ljudje sicer po količini dovolj pojedjo, vendar ob nepravem času in to je vzrok za težka stanja izčrpanosti in boleznih prebavil. Ne vem če bi mogli najti tako brezmiselnega kmeta, ki bi se rano zjutraj odpravil na težko delo in da se ne bi pred tem pošteno najedel. Da pa večina naših delavcev odhaja ob 4. in 5. uri na delo skoraj tešč ali popije samo škodelico kave, to nam je pa menda prišlo že kar v navado in sigurne ter usodne posledice so po 10-letnem takim početju že precej jasno vidne. Kaj bo če boste stroj mazali samo po delu, med delom vas pa ne bo nič motilo, če se bodo pregrela ležaja in smodile osi. Najbrž bo življenjska doba teh strojev kratka in to početje bo produkciji precej škodovalo. Človek mora pri delu imeti rezervo kalorij in energije, to pa je mogoče doseči samo na ta način, da bomo pred delom in med odmorom krepko jedli. Tega pravila ne more nihče spremeniti, ker je to princip življenja in zdravja. Zato smatram, da je že skrajni čas, da podjetje organizira med odmorom izdatno toplo hrano za vse de-

lavce, vendar po nizki in vsakomur dostopni ceni. Najprej je treba delavcu dati zdravo stanovanje in obilno hrano, potem bomo šele lahko računali z zmanjšanjem bolovanj in večjo storilnostjo.

Posebno skrb in zaščito zaslužijo invalidi, kronični bolniki, ljudje šibke kontitucije in rekonvalescenti. Teh ljudi je zelo veliko in srečali se bomo z njimi povsod, če le količkaj pozorno opazujemo ljudi. Mogoče smo tudi sami med njimi, pa nam niti ni prišlo prav do zavesti, da imamo to ali drugo telesno napako ali bolezen, ki bi nas na nekaterih delovnih mestih utegnila prav močno ovirati pri delu. Izkušnje kažejo, da popolnoma zdravi ljudje niso vedno najbolj uspešni in iznajdljivi pri delu. Bolehni delavci in invalidi pogosto kompenzirajo svojo napako s tem, da so pri delu bolj vestni, disciplinirani in skrbni. Često se v šibkem telesu skrivajo bogati umski zakladi, velika iznajdljivost in spretnost.

Po kakšni hujši bolezni ali poškodbi začasno vsakdo pride v to skupino in takrat bridko občuti, če v tovarni ne upoštevajo, da še ni popolnoma zdrav in sposoben za delo, čeprav se je moral po zdravnikovi odločbi vrniti na delo. So pa tudi delavci, ki vkljub boleznim doma ne strpe. Stoži se jim po delovnih tovariših, po delu in delavcih in zato prezgodaj silijo nazaj na delo. Kako jih mora zaboleti, če jim obratovodja zabrusi v obraz, da bolnih delavcev podjetje ne potrebuje. Nadzorno osebje tovarne naj bi prav za težnje in potrebe bolehnih delavcev imelo malo več posluha.

Kako je pa s starimi delavci? Tudi ti ne zmorejo več vsakega dela, počasnejši so, vid jim peša, hitreje se utrudijo. Pri nekaterih nastopi onemoglost preje, pri nekaterih kasneje. Za vse pa drži, da imajo bogate izkušnje, da delajo vestno in premišljeno ter so mnogi naravnost zaljubljeni v svoje delo. Upoštevajmo, da fizična moč na starost pojema, da vid slabi, da so kretanje počasnejše in zato prilagodimo delo tem lastnostim in stari delavci nam bodo s svojimi bogatimi izkušnjami ter vestnim in premišljenim delom to skrb bogato poplačali.

Navada je taka, da ljudje iščejo vse vzroke za bolezen, pešanje, živčno razburjenost in druge nevšečnosti samo v tovarni, to je v tistih 8 urah dnevne zaposlitve. Vendar je dejstvo, da na človeka vpliva vseh 24 ur dnevnega življenja. Vendar o tem nihče ne govori rad in noče priznati, da je mogoče le njegovo razvratno življenje ali popivanje vzrok bolezni in išče krivdo na svojem delovnem mestu. Vsakdo potrebuje vsaj 8 ur rednega spanja. Izleti in zdrav šport, to so pogoji, da bomo ostali telesno in duševno sveži. Šele tako bomo na svojem delovnem mestu uspešno delali v svojo korist in v korist skupnosti.

Kakor so podjetju potrebne dobre delavnice, ki so urejene po vseh higienskih predpisih, tako so nujno potrebni še sanitarni prostori, ki so namenjeni vzdrževanju osebne higiene, pa tudi zdravju in udobju zaposlenih delavcev. Ker ne služijo neposredno proizvodnji, jih nekateri imenujejo tudi »postranski prostori«. Po svoji važnosti za delavce, za proizvodnjo in za splošnost pa to nikakor niso »postranski prostori«. Med te prostore spadajo namreč stranišča, garderobe, umivalnice, kopalnice, sobe za žensko higieno, obednica, počivališča in tudi soba za nudenje prve pomoči. Prav po teh prostorih namreč lahko ocenjujemo podjetje in njegovo upravo, koliko ji je do delavcev, kakšna stopnja kulture in civilizacije je v tem podjetju. Čeprav ti prostori niso v neposredni zvezi s proizvodnjo, vendar pa boljša ali slabša ureditev teh prostorov lahko znatno vpliva na storilnost delavcev. Če podjetje skrbi za sanitarne prostore, ustvarja med delavci občutek zadovoljstva ter prijetnega razpoloženja in konstruktivnega odnosa do podjetja češ: V tem podjetju pa res skrbe za delavce, dobro je tu biti v službi in potruditi se moram, da te službe ne zgubim.

Za bolj civiliziranega, kulturnega in zdravstveno posvečenega delavca, pomeni red in snaga na stranišču, možnost umivanja in kovanja po delu, prijetna garderoba in čista obednica več kakor kak tisočak višja plača.

Osebna higiena delavcev neposredno vpliva na njih zdravstveno stanje, na njih delavnost in vedro razpoloženje. Če je delo še tako težko, umazano in vroče, ga delavec lahko opravi, če ve, da se bo po delu lahko udobno okopal in preoblekel in bo šel iz tovarne umit in lepo napravljen. Neprijetno je, če mora delavec ves umazan v delovni obleki iti med ljudi v vozila in lokale ter opazi, da se ga zaradi njegove zunanosti izogibajo in da zato med ljudmi izgublja veljavo. Zanemarjena in nehigienska stranišča lahko dovedejo do širjenja nalezljivih boleznih in čistoče navajenemu delavcu pomeni pravo muko, če jih mora uporabljati.

Ureditev in vzdrževanje sanitarnih prostorov je draga stvar, vendar so v kapitalističnih državah že prišli do zaključka, da pri sanitarnih prostorih ne kaže varčevati, ker bi podjetje lahko prišlo na slab glas, češ da skopari pri napravah, ki so za kulturnega delavca neogibno potrebne.

Ni pa dovolj, da sanitarne prostore sezidamo in opremo, še skoraj važnejše je, da jih primerno vzdržujemo in ljudi neprestano vzgajamo in opozarjamo, da jih uporabljajo in sicer pravilno uporabljajo.

Opozorili bi na dejstvo, da naši delavci iz livarne, selena, galvanike, lakirnice in produkcije občutno pogrešajo večje, dobro urejene kopalnice s toplo vodo in prhami. Upam, da so ženske zadovoljne z ureditvijo higienskega koticika in bi ga najbrž sedaj težko pogrešale.

Nedostatke in nečistočo v naših sanitarnih prostorih bo najpreje opazil tujec, ki se slučajno muči v naši tovarni in si bo nehote po izgledu teh ustvaril svoje mnenje o kulturi in smislu za čistočo kolektiva, ki te prostore uporablja. Skrb uprave podjetja za njen kolektiv pa lahko presodimo po prostorih in opremi sanitarnih prostorov, posebno pa še po skrbi, ki jo posveča obratni ambulanti.

Jasno je, da ni dovolj, če hočemo zaščititi delavca, da zaščitimo samo stroje, bolj važno je če obrnemo pozornost delavcu, to se pravi posvetiti vso skrb za zdravje in življenje pri delu zaposlenega delavca.

S takim skladnim delom na polju zdravstvenega in zdravstveno tehničnega varstva higiensko tehnične za-

ščite in varstvene vzgoje ter prosvete bo ustvarjen med odgovornimi ljudmi v gospodarskih organizacijah večji občutek odgovornosti za družbena sredstva. Delavski svet in sindikalna organizacija morajo imeti še posebno skrb za primerna stanovanja, prehrano, organizacijo menz ter proučevati vse možnosti za izboljšanje in storičnost pri delu zaposlenih. Tako bo mogoče preprečiti pogoste pojave razsipnosti, gospodarskega in družbenega kriminala in ustvariti potrebne sklade za izboljšanje zdravstvene službe in zaščite delavcev v podjetju.

Posebne varstva morajo biti deležni mladoletni delavci. Ni čudno, če je ravno med najmlajšimi delavci toliko nesreč pri delu; mladost je prešerna, rada prečunjuje svoje moči, in le nerada posluša nasvete starejših. Mlade delavce je treba uvajati k delu, jih opozarjati na nevarnosti in na pravilne in uspešne metode pri delu. Mladina do 18. leta raste in se razvija. Primerna fizična obremenitev razvoj pospešuje, medtem ko ga prevelik napor zavira. Če mlada dekleta v teh letih razvoja pretrdo delajo, se napačno razvijajo in dobijo bolj moško postavu. Taka dekleta imajo pozneje težave ob porodu in dojenju ter so na zunaj robustna. Manjka jim ženske miline in privlačnosti. Mladine zato ne smemo preobremeniti s fizičnim delom, ne silimo jih, da delajo nadure, oprostimo jih nočnega dela in tudi pri določanju norme upoštevajmo, da se mlad človek sicer zleti pri delu in da ima v začetku tudi nadpovprečne uspehe, za dolgotrajno in sistematično delo pa je manj sposoben kot odrasli. Svojih fizičnih moči ne zna ekonomično trošiti in se zato hitreje utruji in je končni učinek manjši. Tudi industrijski strupi utegnejo huje okvariti doraščajoče organe in povzročiti hujše posledice, kot pri odraslih. Dajmo mladini primerne delovne mize in stole, da jim omogočimo pravilno držo in preprečimo okvare na mehkem okostju. Predvsem pa mladini s prijazno besedo in ustrežljivostjo pomagajmo, da čimpreje prebrodi začetne težave pri delu v industriji; pokažimo jim kako se dela uspešneje pa z manjšim trudom in opozarjamo jih na napake. Dajmo jim okusiti sadove novih časov brez godrnjanja in zavisti.

4. tradicionalni šahovski dvoboj Litostroj-Iskra

Dne 13. aprila letos je bil ob 17. uri v Restavraciji Kranj že 4. tradicionalni šahovski dvoboj med ekipama Litostroja in Iskre.

Goste je sprejel in pozdravil predsednik šahovske sekcije tov. Vinko Sorli. V svojem pozdravnem nagovoru je med drugim dejal: »Veseli nas, da ste naši gostje in želimo, da se med nami prijetno počutite, tako prijetno, da bomo v bodoče težko pričakovali dan našega naslednjega tradicionalnega srečanja. Namen našega srečanja ni samo v tem, da bi zmagali ali doživeli šahovski poraz, temveč v tem, da manifestiramo tovariško sožitje dveh velikih in tako pomembnih delovnih kolektivov.« V imenu IO sindikalne družnice in mladine Iskre je navzoče goste pozdravil tudi tov. Stane Božič. Izrazil je zadovoljstvo, ko je videl, da je med šahisti veliko mladine.

Predsednik šahovske sekcije tovarne Litostroj tov. Skrlovnik se je zahvalil za pozdrave in — borba med šahisti se je pričela. Šestdeset glav se je sklonilo nad šahovske deske. Boj je bil trd in neizprosni, in se je končal z zmago šahistov Iskre z rezultatom 20,5 proti 9,5 točke.

Vinko Sorli

Litostroj : Iskra

Novice o ruski urni industriji

V novembrski številki angleške revije »Watch-maker« je član angleške delegacije, ki je obiskala SSSR, napisal precej obširen članek, iz katerega povzeman naslednje:

Grupa angleških strokovnjakov je bila gost ruskega ministrstva za strojogradnjo in avtomatizacijo ter si je med drugim ogledala tudi več tovarn ur in budilk.

Udeleženci so bili globoko presenečeni nad uspehi Rusov na tem področju, zlasti po zadnji vojni.

Rusija ima pomembno industrijo ur in budilk, ki se je močno razmaknila in izgleda, da bo v kratkem največja industrija ur na svetu. Tovarna v Panzi, 800 km jugovzhodno od Moskve, zaposluje 7800 delavcev in izdelava 70.000 ur tedensko, in to izključno damskih s 16 do 17 rubini. Dasi je to največja tovrstna tovarna na svetu, Rusi z njo niso zadovoljni in jo povečujejo tako, da bo dosegla 100 tisoč ur tedensko ali 5 milijonov letno. Predvideno je, da bo to število doseženo že leta 1960. V tem času pa se bo povečalo tudi število zaposlenih na 10.000. Gradbena dela so že v teku.

Dvoje tovarn v bližini Moskve, ki zaposlujeta 5000 delavcev, sta sicer starejšega izvora, vendar dobro opremljeni in producirata letno preko 3 milijone ur s 15 do 17 kamni in sidrnim mehanizmom. Ena od teh izdeluje tudi kronometre in ure za mornarico, miniaturne budilke s sidrnim mehanizmom in 11 kamni.

Ustanovili so raziskovalni institut, ki zaposluje preko 300 tehnikov in kjer se raziskuje vsa področja urne industrije, mehanskih in električnih mehanizmov pa do mazilnih olj.

Obiskovalcem so poročali tudi o številnih tovarnah ur, ki se nahajajo na drugi strani Urala. — V Leningradu imajo tovarno urnih kamnov, ki izdelava po 2.000.000 kamnov. Poročevalec Mr. Barret navaja,

nekatero vzroke tega napredka. Med njimi navaja tudi dejstvo, da so ruske meje popolnoma zaprte za vsakršni uvoz tujih ur.

V nadaljnem ugotavlja, izredno disciplino ruskega delavstva, ki je garant kvalitetne proizvodnje.

Kvaliteta sestavnih delov ur je dobra, ker so Rusi poznani kot izvrstni orodjarji. Ruska urna produkcija je do skrajnosti racionalizirana in se omejuje le na nekaj velikosti mehanizmov in samo par tipov ohišij.

Ker je industrija za široko potrošnjo še vedno zelo omejena in to zaradi prednosti oboroževanja, je oblast forsirala izdelavo ur iz socialne in ekonomske potrebe. Interesantno je tudi to, piše poročevalec, da se ure prodajajo 10 do 14 krat dražje od proizvodnih stroškov.

Za danes je Rusija na drugem mestu v svetovni proizvodnji ur, takoj za Švico. Trenutna produkcija je 24.000.000 ur, in se bo do leta 1960 povečala na 32.000.000. V načrtih imajo nove tovarne, od katerih se že nekatere grade. Število izdelanih ur v prihodnji petletki pa bo po predvidenih načrtih naraslo na 50.000.000 letno.

Posebno interesantno je dejstvo, da se Rusi v nasprotju z drugimi proizvajalci ur omejujejo izključno na izdelavo sidrnih mehanizmov s 15 do 17 kamni. Izdelujejo mehanizme nadpovprečne kvalitete v svetovnem merilu.

Tehnični napredek ruske urne industrije ni podcenjevati. Njih cilj je doseči najboljšo kvaliteto, zato ni več dvoma, da bo Rusija v doglednem času največja dobaviteljica ur na svetu.

Interesantno je tudi to, da so vsi stroji za izdelavo najpreciznejših urnih mehanizmov ruskega porekla, dasi so nekateri od njih odlične kopije najboljših švicarskih modelov.